Azərbajçan Q (b) P XIII qurultajьnda

Azərbajçan Q (b) P Mərkəzi Qomitəsinin hesabatь

M. Ç. BAQЬROV joldaşьn 1937-nçi il ijunun 3-də mə'ruzəsi*)

Stalin joldaş partijanьn Mərkəzi Qomitəsinin fevral Plenumundakь mə'ruzəsində və son sөzyn-də partija, sovet və təsərryfat təşkilatlarьmьzьn səhvlərini və noqsanlarьnь marqsist - leninçəsinə analiz edib, өzynə məxsus lenincə uzaqgөrənliji ilə həmin səhv və noqsanlarь dyzəltmək ycyn bizə jol gөstərmiş və qonqret tədbirlər qejd etmişdir.

Өlməz myəllimimiz Lenin demişdir:

«...Bu vaqta qədər məhv olan revolysion partijalarьn hamьsь ona gөrə məhv olmuşlar ki, onlar loqalanmьşlar və qyvvətlərinin nədən ibarət olduqunu gөrə bilməmişlər və өz zəifliklərindən danьşmaqa qorqmuşlar. Biz isə məhv olmajaçajьq, ona gөrə ki, өz zəifliklərimizdən danьşmaqa qorqmajьrьq və zəifliji aradan qaldьrmaqь өjrənəçəjik...» (Lenin. XXVII çild. 1935-nçi il çapь. səh. 260-261).

Өz qyvvət və qydrətinə inanan partijamьz «өz zəifliklərindən danьşmaqa» qorqmajьb YIQ (b) P MQ fevral-mart Plenumunun qərarlarьnь və Stalin joldaşьn gөstərişlərini həjata keçirərək bolşevik tənqidini və өzynytənqidi genişlətmiş, өz səhv və noqsanlarьnь çəsarətlə, qət'i suretdə aşkara çьqarьr və dyzəldir.

Stalin joldaş səhvlərimizi aşkara çьqararaq demişdir ki, partija təşkilatlarьnьn rəhbərləri təsərryfat qampanijalarьna və təsərryfat çəbhəsindəki myvəffəqijjətlərə ujaraq, bolşeviqlərin unutmaqa haqqь olmadьqь şejləri unutmuşlar.

Stalin joldaş demişdir:

«Qapitalist ihatəsi—boş bir sөz dejil, çoq real və xoş olmajan bir hadisədir. Qapitalist ihatəsi - bu o deməkdir ki, өz içərisində sosializm qajdalarь qojmuş tək bir өlkə, Sovet Ittifaqь var, bir də bundan ilavə, qapitalist həjatь syrməkdə davam edən və Sovet Ittifaqьnь ihatə edən, onun yzərinə hyçum etmək ycyn, onu jьqmaq, jaxud heç olmazsa onu qyvvədən salmaq və onu zəiflətmək ycyn fyrsət gөzləjən bir çoq өlkələr, burzua өlkələri vardьr».

Stalin joldaşьn verdiji bu qijməti qapitalizmlə sosializm arasьnda getdikçə kəskinləşən ziddijjət təsdiq edir.

Bytyn dynja əməkçiləri sosializm өlkəsi xalqlarьnьn xoşbaxt və şen həjatьnь gөryrlər və ejni zamanda qapitalizmin bytyn dəhşətlərini hiss edirlər. Qapitalist aləminin өlkəmizi gөrməjə gөzy joqdur, çynki өlkəmiz bytyn dynja əməkçilərinə onlarьn qurtuluşu ycyn jol gөstərir.

Japonija imperializmi Çinin ajrь-ajrь rajonlarьnь və bytөv vilajətlərini həjasьzçasьna zəbt edir və daqьdьr, Italija faşizmi həbəş xalqьnь başdan-başa məhv edir. Almanija-Italija faşist interventləri Ispanijanьn dinç şəhərlərinə və kəndlərinə hyçum edir, өz şərəfi və azadlьqь uqrunda mybarizə edən qəhrəman Ispanija xalqьnьn qadьn və çoçuqlarьnь kytləvi surətdə qьrьrlar.

Keçən il qəbul edilmiş olan Stalin Qonstitusijasь məmləkətimizdə sosializmin bytyn dynja—tarixi qələbələrinə jekun vurmuş, «qommunizmin birinçi fazasьnьn, sosializmin əsasən həjata keçirildiji» (Stalin) өlkəmizdə əməkçilərin artьq qazanmьş olduqu qələbələri qejd etmişdir.

Stalin Qonstitusijasь faşizmə qarşь mybarizə edən bytyn əməkçilər ycyn hərəkət proqramьdьr. SSRI-nin jeni Qonstitusijasь «qapitalist өlkələrində millionlarça namuslu adamьn həsrət çəkdikləri və həsrətini çəkməkdə davam etdikləri» şejləri həjata keçirmiş olan məmləkətimizdə qazanьlmьş qələbələri өz səhifələrində jazmьşdьr.

Baq buna gөrədir ki, faşizm məmləkətimizə hyçum hazьrlajьr. Baq buna gөrə də, biz dyşməni amansьzçasьna dəf' etməjə, өz xoşbaxt və şen həjatьmьzь qorumaqa hazьr olmalьjьq.

Baq buna gөrə də, bizim aqzьaçьqlьqa, qajqьsьzlьqa, xatirçəmlijə və sijasi korluqa ujmaqa haqqьmьz joqdur.

Baq buna gөrədir ki, partija və Stalin joldaş hər bir partijalь və partijasьz bolşevikdən, hər hansь ucastoqda çalьşьrlarsa çalьşsьnlar, tə'sirli, revolysion bolşevik sajьqlьqь gөstərməji, dyşmən nə kibi dona girirsə girsin onu Lenin-Stalin baçarьqь ilə tanьmaqь bu qədər kəskinliklə tələb edirlər.

Trotskist- zinovjevçi və saq banditlərin alçaq xəjanətkar, diversija və çasusluq işi, faşist өlkələrinin və birinçi nөvbədə Almanija və Japonijanьn quduzçasьna myharibə hazьrladьqlarьnь ajdьn gөstərdi.

Stalin joldaş demişdir ki:

«...Hazьrkь trotskizm işçi sьnьfь içərisində sijasi bir çərəjan dejil, prinsipsiz və idejasьz bir zijançьlar, diversantlar, kəşfijjatçьlar, çasuslar, qatillər bandasьdьr, işçi sьnьfьnьn ən qatь dyşmanları bandasьdьr ki, bunlar da əçnəbi dөvlətlərin kəşfijjat orqanlarьnьn pulu ilə işləjirlər».

Və:

«...hazьrkь trotskizmə qarşь mybarizədə indi kөhnə metodlar dejil, disqussijalar metodu dejil, jeni metodlar, kөkyny kəsmək və darmadaqьn etmək metodlarь lazьmdьr».

(Stalin, 1937-nçi il martьn 3-də YIQ (b) P MQ Plenumunda mə'ruzəsi).

Baq buna gөrə biz, bolşevik sajьqlьqьnь dahа artьq jyksəltməklə, dyşməni tanьmaqda Stalin baçarьqьna daha möhkəm jijələnməklə əməkçiləri və gənçlərimizi vətənimizin bytyn dyşmənlərinə qarşь - sosializm dyşmənlərinə qarşь barьşmazçasьna kinli ruhda tərbijə etməlijik.

Baq buna gөrə, myvəffəqijjətlərimiz nə qədər bөjyk olursa olsun, qələbə və nailijjətlərimiz nə qədər bөjyk olursa olsun biz өlkəmizin həm daxilində, həm də xariçində dyşmənin murdar, alçaq fьrьldaqlarьnь bir dəqiqə belə unutmamalьjьq.

Biz unutmamalьjьq ki, myvəffəqijjətlərimizin artmasь, qələbələrimizin artmasь, sosializm dyşmənlərinin getdikçə artan quduz myqavimətinə rast gələçəkdir.

I. Lenin-Stalin milli sijasətinin qələbəsi

Məmləkətimizdə sosializm qət'i surətdə qalib gəlmişdir.

Bizdə istismarçь sьnьflar tamamilə aradan qaldьrьlmьş, insanьn insan tərəfindən istismarь məhv edilmişdir.

Bunu sөjləmək kifajət edər ki, SSRI xalq təsərryfatьnda sosialist təsərryfat formalarь 99,5 faiz jer tutur.

Iri sosialist sənaje'inin bytyn produqsijasь 1936-nçь ildə 80,8 milliard manat qədər bөjyk bir rəqəmə çatmьşdьr. 1937-nçi ildə isə plana gөrə azь 97,5 milliard manat olmalьdьr (1926-1927-nçi illərin dəjişməz qijməti ilə).

Sosialist kənd təsərryfatьmьzьn nailijjətləri də bundan az dejildir.

Kəndimizdə qolxoz quruluşu qət'i surətdə qalib gəlmişdir.

1937-nçi il janvarьn 1-də bytyn kəndli təsərryfatlarьnьn 92 faizi qolleqtivləşmiş idi, qolxoz əkinləri isə bu zaman bytyn kəndli əkinlərinin 98,2 faizini təşkil edirdi.

Qolxoz və sovxozlarьmьzьn qabaqçьl texniqa ilə silahlanmasь giqantçasьna irəliləmişdir. 1936-nçь ilin axьrьnda kənd təsərryfatьmьzьn artьq 438.500 gөzəl sovet traqtoru və 93.200 qombajnь var idi.

Bu rəqəmlərin bөjyklyjyny başa dyşmək ycyn өlməz Leninin bu sөzlərini xatьrlajьn:

«...Əgər biz sabah 100 min ə'la traqtor verə bilsəjdik, onlarь benzinlə təçhiz edə bilsəjdik, maşinistlərlə təçhiz edə bilsəjdik (siz gөzəlçəsinə bilirsiniz ki, bu hələ fantazijadьr), o zaman ortabab kəndli dejərdi: «mən qommunija tərəfdarьjam» (jə'ni qommunizm tərəfdarьjam)...»

(Lenin. XXIV çild, səh. 170).

Bugyn isə sovet vətənimizin çiçək kibi açmьş uçsuz-buçaqsьz qolxoz və sovxoz tarlalarьnda jarьm million ə'la traqtor, jyz minlərlə qombajn işləjir. (Alqьşlar).

Rəhbərimiz Stalin joldaş Vladimir Iliçin bөjyk vəsijjətlərini baq belə həjata keçirir. (Gurultulu, syrəkli alqьşlar).

Məmləkətimizin stalinçəsinə sənaje'ləşdirilməsi bugyn baq belə bol səmərə verir.

Sosializmin qələbələri bөjyk məmləkətimizin vətəndaşlarьnь bohran, işsizlik, səfalət və qultursuzluq dəhşətlərindən həmişəlik qurtarmьşdьr.

Məmləkətimizin əməkçilərinin maddi-qultur səvijjəsi өlçyjə gəlməz dərəçədə jyksəldilmişdir.

Proqressiv bəşərijjətin ən jaqşь gөrkəmli zəkalarьnьn əsrlərdən bəri həsrətini çəkdikləri Şimal Qytbynyn məhz sovet xalqь tərəfindən fəth edilməsi, məmləkətimizdə elm və qulturun bөjyk tərəqqisinə parlaq sybutdur. (Alqьşlar).

Məmləkətimizdə sosializmin qələbələri, partijanьn Lenin-Stalin milli sijasətinin qələbəsi nətiçəsində Sovet Sosialist Respubliqalarь Ittifaqьna daxil olan bytyn respubliqalar təsərryfat və qultur sahəsində çoşqun tərəqqi etmişlər.

Bytyn xoşbaxt vətənimizlə birlikdə sovetlər өlkəsinin ajrьlmaz bir hissəsi olan sosialist Azərbajçanь da artьr və möhkəmlənir. Respubliqamьzьn əsl tərəqqisini xaraqterizə edən bir neçə rəqəm bunu parlaq surətdə gөstərə bilər.

Birinçi beşillikdə əsaslь inşaata 1.105 million manat sərf edildiji halda təkçə son dөrd il ərzində 2.345 million manat sərf edilmişdir, jə'ni ikinçi beşillijin dөrd ili ərzində birinçi beşillik illərindəkindən iki dəfədən artьq vəsait sərf edilmişdir.

1937-nçi ilin planlarьna gөrə əsaslь işlərə 837 million 900 min manat sərf edilməlidir. Belәliklə Azərbajçanьn xalq təsərryfatьna iki Stalin beşillijі ərzində 4 milliard 267 million 900 min manat sərf edilmiş olur.

Əsasən içtimai - qultur tədbirlərə buraqьlan məsarifi əks edən respubliqa bydçəsi 1932-nçi ildəki 177 million 900 min manatdan 1937-nçi ildə 779 million 100 min manata çatmьşdьr.

Azərbajçanьn iri sənaje'inin bytyn produqsijasь 1936-nçь ildə 2 milliard 14 million manatlьq olub, 1933-nçy ildəkindən 60 faiz artьq olmuşdur. Neft nəzərə alьnmazsa Azərbajçanьn iri sənaje'inin bytyn produqsijasь 1936-nçь ildə 900 million manatlьq, jə'ni Azərbajçanda sovet hakimijjəti qurulmazdan əvvəlki dərəçədən 11 dəfə artьq olmuşdur.

Azərbajçanьn təkçə iri sənaje'ində işçi və qulluqçularьn sajь 1936-nçь ildə 124.300 nəfərə çataraq Stalin beşillikləri ərzində 80,4 faiz artmьşdьr.

Qadьnlarьn, xysusən Azərbajçanlь qadьnlarьn istehsalata çəlb edilməsi bөjyk sijasi əhəmijjətli faqt sajьlmalьdьr. Azərbajçanьn iri sənaje' işçilərinin 1929-nçu ildə 6,2 faizi qadьn olduqu halda 1936-nçь ildə təqribən 30 faizi qadьn olmuşdur. Inzener və texniqlər içərisində qadьnlar tək-tək olduqu halda, indi 12 faizə çatmьşlar.

1936-nçь ildə Azərbajçanьn işçi və qulluqçularьnьn orta ajlьq əmək haqqь 254 manat, jə'ni 1932-nçi ildəki əmək haqqь dərəçəsindən iki dəfədən artьq olmuşdur. Hələ bu, dөvlət tərəfindən sanatorijalara, istirahət evlərinə, xəstəlijə gөrə jardьma, hamilə qadьnlara verilən jardьma, çoquşaqlь analara verilən jardьma və sairəjə sərf edilən xərçlərdən başqadьr.

Stalin qajqьsь, partija və hykumətin jardьmь nətiçəsidir ki, vaqtilə çar imperializminin geridə qalmьş qolonijasь olan Azərbajçan bugyn qabaqçьl, texniqaça silahlanmьş, ordenli sosialist respubliqadьr. (Alqьşlar).

Yarlь, qultur və xoşbaxt həjata əsasən respubliqamьzьn əhalisi durmadan artaraq, son 10 il ərzində demək olar ki, 38 faiz çoqalmьşdьr. Indi sovet Azərbajçanьnda yç milliondan artьq əhali vardьr.

Məmləkətimizdə xalqlar arasьnda Stalin dostluqu həmişəkindən möhkəmdir. Bytyn sovet Zaqafqazijasь kibi sovet Azərbajçanь da xalqlar arasьnda milli sylh və dostluq ycyn parlaq nymunədir.

Sovet Gyrçystanьnьn və sovet Ermənistanьnьn myvəffəqijjətlərində olduqu kibi sovet Azərbajçanьnьn myvəffəqijjətlərində də 1922-çi ildə Lenin və Stalinin təşəbbysy ilə jaradьlmьş Zaqafqazija federasijasьnьn olduqça bөjyk əhəmijjəti olmuş ki, bu federasijanьn təşkilində və möhkəmlədilməsində Lenin və Stalinin sadiq silahdaşlarь unudulmaz Sergej Mironoviç Kirov və Serqo Orçonikidze gөrkəmli tarixi rol ojnamьşlar.

Zaqafqazija bolşeviqləri өz mybariz ştabь-YIQ (b) P Zaqafqazija Өlkə Qomitəsinin rəhbərliji ilə Zaqafqazija federasijasьnьn bajraqь altьnda sosializm quruluşunun bytyn sahələrində qazandьqlarь qələbələri ilə haqlь olaraq fəxr edə bilərlər.

Xalqьn qəddar dyşmənləri mysavatçьlarьn, daşnaqlarьn və menşeviqlərin qanlь hөkymranlьqь zamanь milli qьrqьn mejdanьna çevrilmiş olan Zaqafqazija bugyn qommunist partijasьnьn bajraqь altьnda, Lenin-Stalin internasionalizmi bajraqь altьnda bөjyk vətənimizin gөzəl inçisidir.

Zaqafqazija respubliqalarьnь möhkəmləndirməkdə, Zaqafqazija xalqlarь arasьnda dostluqu möhkəmlətməkdə өz tarixi rolunu ojnamьş Zaqafqazija federasijasь, Stalin Qonstitusijasь mөvçibinçə ləqv edilmiş və sovet Azərbajçanь da, sovet Gyrçystanь və sovet Ermənistanь kibi bilavasitə SSR Ittifaqьna daxil olmuşdur.

Ulu Stalinin jaratdьqь və jetişdirdiji Zaqafqazija bolşevik təşkilatlarь jeni jetişmiş, partijamьza son dərəçə sadiq bolşevik rəhbər qadrolarla haqlь olaraq fəxr edirlər ki, bunlarьn da ən jaqşь nymajəndəsi sadiq stalinçi Lavrenti Berija joldaşdьr. (Alqьşlar).

Son illər ərzində Zaqafqazijanьn təsərryfat və qulturça tərəqqisi işində, Gyrçystan, Ermənistan və Azərbajçan xalqlarь arasьnda qardaşçasьna dostluqun möhkəmlədilməsində, Zaqafqazijanьn bolşevik sьralarьnь YIQ (b) P leninçi-stalinçi MQ ətrafьnda və sevimli, doqma atamьz və myəllimimiz ulu Stalin ətrafьnda daha sьxlaşdьrmaqda Berija joldaşьn xidməti bөjykdyr. (Alqьşlar).

Azərbajçan, Gyrçystan və Ermənistan bolşeviqləri bөjyk vətənimizin Jaqьn Şərq sərhəddindəki avanpostu olan Zaqafqazija qardaş xalqlarь arasьnda Stalin dostluqunu gələçəkdə də möhkəmlədəçəklər.

II. Səhv və noqsanlarьmьzь bolşevik tənqidi və өzynytənqidi ilə aşkara çьqarmalь

Joldaşlar, Azərbajçan bolşeviqlərinin son illər ərzində əldə etdiji myvəffəqijjətlər mybahəsəsizdir. Partijanьn MQ Plenumunun qərarlarь və Stalin joldaşьn gөstərişləri əsasьnda çaqьrьlmьş qurultajьmьzьn vəzifəsi—Azərbajçan Qommunist Partijasь MQ-sinin işində partija qanunlarьnьn kobudçasьna pozulmasь hallarьnь, Azərbajçan Qommunist Partijasь Mərkəzi Qomitəsinin buraqdьqь səhv və qysurlarь, partija, təsərryfat və sovet təşkilatlarьmьzьn işində olan bөjyk qysur və noqsanlarь kөkyny geniş tənqidlə aşkara çьqarmaqdan ibarətdir.

Qurultajьmьzьn vəzifəsi - bytyn xatirçəmlik, aqzьaçьqlьq və qajqьsьzlьq faqtlarьnь şəxsijjətə baqmadan amansьz tənqidlə aşkara çьqarmaqdan ibarətdir. Bu xatirçəmlik, aqzьaçьqlьq və qajqьsьzlьq nətiçəsidir ki, partijanьn və xalqьn dyşmənləri olan japon-alman - trotskist agentləri, mysavatçьlar, daşnaqlar, qontrrevolysioner millətçilər myəssisələrimizdə, dəmirjol və su nəqlijjatьnda, qolxozlarьmьzda, qultur və elm təşkilatlarьmьzda heç bir çəza gөrmədən uzun zaman өz pozquncu, çasusluq, diversija və zijançьlьq işlərini davam etdirmişlər.

Qurultajьmьz, səhv və noqsanlarьmьzь tezliklə aradan qaldьrmaq ycyn, diversija və zijançьlьq nətiçələrini aşkara çьqarmaq və kөkyndən joq etmək ycyn, partijanьn və xalqьn bytyn dyşmənlərinə amansьz divan qurmaq ycyn praqtik tədbirləri ançaq geniş tənqid və өzynytənqidlə qejd edə bilər.

Qurultaj ançaq bu jolla Azərbajçan bolşeviqlərinin bytyn partija-sijasi işini lazьmi jyksəklijə qaldьra bilər.

Qurultaj ançaq bu jolla Azərbajçanьn partijalь və partijasьz bolşeviqlərinə partija və hykumətin tapşьrьqlarьnь jerinə jetirməkdə kөmək edə bilər.

Sənaje' sahəsində vəzifələr

Azərbajçan bolşeviqlərinin, sosializm quruluşumuzun ən məs'ul ucastoqunda, bytyn xalq təsərryfatьmьzь, məmləkətimizin mydafiəsini duru janaçaqla tə'min etməli olan ucastoqda olduqlarьnь bir dəqiqə olsun belə unutmaqa haqlarь joqdur.

Biz bu çoq myqəddəs vəzifəmizi neçə jerinə jetiririk?

Birinçi beşillikdə 55.027.005 ton neft çьqarьlmьşdьr. Ikinçi beşillijin 4 ilində 74,5 million ton neft çьqarьlmьşdьr. 1934-çy ildə çəmisi 790.880 metro qazьlmьşdь. 1936-çь ildə 1.404.907 metro qazьlmьşdьr. 1934-nçy ildə qujularьn dərinliji orta hesabla 805 metro idi. 1937-çi ilin birinçi iki ajь ərzində 1.253 metrodur. Birinçi beşillik illərində hər dəzgah - ajda qazьma syr'əti 87 metro idi. 1936-çь ildə, staxanov ilində 582 metro olmuşdur.

Lakin biz jaqşь işləmiş olsajdьq, çoqlu səhv və qysura jol verməsəjdik, dyşməni vaqtьnda aşkara çьqarьb ifşa etmiş və ona divan tutmuş olsajdьq bugyn neft hasilatь və qazьma xejli çoq artmьş olardь, myvəffəqijjətlərimiz daha bөjyk olardь.

Biz bu il xysusilə biabьrçasьna işləjirik. 1937-çi ilin beş ajь ərzində biz məmləkətə 1 million tona qədər az neft vermişik: Halbuki bizim 2.500 prostoj edən qujumuz vardьr, bunlarьn yzərində bolşevikçəsinə işləjib onlarь vaqtьnda istismara vermiş olsajdьq sutqada minlərçə ton neft hasil edə bilərdik.

Bakь təşkilatьnьn jeniçə qurtarmьş olan partija qonfransь, ilin axьrьnadək işləjən quju larьn sajьnь azь 7.256-ja çatdьrmaqь qərara almьşdьr.

Qurultajьmьz bytyn avtoriteti ilə Bakь qonfransьnьn bu qərarьnь təsdiq etməli və 7.256 işləjən quju uqrunda mybarizəjə qoşulmaqь Bakьnьn, Azərbajçanьn bytyn partijalь və partijasьz bolşeviqlərindən tələb etməlidir.

Neft sənaje'inin işində başlьça manea, qazьmanьn geridə qalmasьdьr. Bakь partija qonfransь bunu өz qərarьnda qejd etmişdir.

Qurultajьmьz bytyn qazьmaçьlardan tələb etməlidir ki, onlar qazьma çəbhəsini tezliklə dyzəltsinlər və kəşfijjat qazьmasьna xysusi diqqət verərək, hər nөv' qazьmanьn bytyn tapşьrьqlarьnь hөkmən, tamamilə jerinə jetirsinlər və artьqlьqь ilə ədəsinlər.

Neft sahəsindəki biabьrçь gerilik gөstərir ki, neft myəssisələrimizin rəhbərləri, MQ Plenumunun qərarlarьndan, Stalin joldaşьn gөstərişlərindən və Donbas haqqьnda YIQ (b) P MQ və SSRI XQS qərarьndan bytyn lazьmi nətiçələri çьqarmamьşlar.

Zijançьlьqьn nətiçələrinin ləqv edilməsi uqrunda qət'i mybarizə aparmaq, tənqidi və өzynytənqidi daha da genişlətmək, sosialist əmək və istehsalat intizamьnь möhkəmlətmək əvəzinə, təsərryfata rəhbərlik işini өz başьna buraqmьş, proqulçulara və istehsalata pozqunluq salanlara- partijanьn və өlkənin dyşmənlərinə qarşь mybarizəni zəiflətmişlər.

Qurultajьmьz, neft sənaje'inin bytyn qomanda hej'ətindən və birinçi nөvbədə Slutski, Nikitin, Varunts, Zejnalov, Qamladze, Qrьlov, Judoviç və Iskəndərov joldaşlardan və bytyn neftçilərdən tələb etməlidir ki, onlar MQ Plenumu qərarlarьnьn və Stalin joldaşьn gөstərişlərinin həjata keçirilməsi uqrunda bolşevikçəsinə mybarizə etsinlər.

Qurultajьmьz neft sənaje'inin bytyn təsərryfatçьlarьndan, inzenerlərindən və texniqlərindən və partija rajqomlarьndan tələb etməlidir ki, onlar neft sənaje'ində staxanov hərəkatьna həqiqi surətdə başçьlьq etsinlər və өz normalarьnь, өz tapşьrьqlarьnь jerinə jetirməkdə və artьqlьqь ilə ədəməkdə hər bir staxanovçuja, hər bir zərbəçijə, hər bir işçijə jardьm etsinlər.

Neft sənaje'ində qajqьsьzlьq və sajьqlьqьn kytləşməsi nətiçəsində uzun myddət ərzində xalq dyşmənləri - japon- alman faşizmi agentləri Borts, Ginzburq, Niqulin, Əşrəf Əlijev, Matevosjan, Verşinin, Musajev, Musa Dadaşev və başqalarь neft sənaje'imizin çoq myhymm ucastoqlarьnda pozuçu, zijançь iş aparmьşlar.

Kəşfijjat, qazьma, qompressor təsərryfatь, jeni neftajьran zavodlar inşasь, jeni texnik təkmilləşdirmələrin tətbiqi, energetiqa təsərryfatь, maşьn inşaatь, sənaje' və qultur-jaşajьş quruluşu kibi ucastoqlara xysusilə çoq zijan vurulmuşdur.

Dəmirjolu və su nəqlijjatlarьmьza da zijan vurulmuşdur.

Xalq dyşmənləri Qulijev, Lartsin, Ələskərov, Şuqşin və başqalarь өz əçlaf işlərini dəmirjolu nəqlijjatьnьn partija təşkilatlarьnьn gөzy qarşьsьnda etmişlər. Bu təşkilatlar o dərəçə kor, kar və qajqьsьz olmuşlar ki, bu dyşmənlərin pozuçu işləri haqqьnda siqnallarь başa dyşməmişlər, bu murdar hərəkətləri gөrməmişlər.

Qasparьn təsərryfat və sijasi apparatьna soqulmuş faşist zijançьlarь şajqasь (Savinьx, Quzovenqo, Şevtsov, Qolesniqov, Qaruşev və başqalarь) uzun zaman çəzasьzçasьna işləmişlər.

Qasparьn indi işdən gөtyrylmyş və məhkəməjə verilmiş olan keçmiş naçalniqi Menjajlov əslində Qasparda zijançьlar bandasьnь өz qanadь altьna almьş, onlara jardьm etmişdir. Dyşmən Savinьxь, Qaruşevi, Qolesniqovu və başqalarьnь Aşaqь-Volqa gəmiçilijindən өz dalьnça Qaspara gətirən və onlarь Qasparda gəmiçilijin çoq myhymm ucastoqlarьnda jerləşdirən həmin Menjajlov olmuşdur.

Qasparьn sijasi şö'bəsinin keçmiş naçalniqi Həsən Rəhmanov məs'ulijjətdən qət'ijjən jaqasьnь qurtara bilməz. O, Qasparda partija-sijasi işi tə'min etmək əvəzinə, Qaspar bolşeviqlərinin sajьqlьqьnь dyşmənlərə qarşь mybarizə ycyn səfərbərlijə almaq əvəzinə bir qrup jaltaq, natəmiz və şybhəli adamlarь - Çavadovu, Əzizovu, Germanь, Xrutskini və başqalarьnь өz ətrafьna toplamьşdь.

Bytyn bunlarьn nətiçəsində o, partijanьn və xalqьn, Quzovenqo, Savinьx və başqa bu kibi ən qəddar dyşmənlərinin qontrrevolysion işini gөzyndən qaçьrmьşdьr.

Rəhmanov, bolşeviq ycyn baqьşlanmaz olan bytyn buraqdьqь səhvlərin dərinlijini, bunlarьn hamьsь ycyn daşьdьqь məs'ulijjəti başa dyşməlidir.

Rəhmanov joldaş Qasparda buraqdьqь çoq kobud səhvlərdən өzy ycyn bytyn lazьmi nətiçələri çьqarmalь, bytyn ibrət dərslərini almalь və Naxçьvan oblast qomitəsi katibi kibi məs'ul vəzifədə өz gələçək işində ən jaqьn vaqtlarda bytyn partijaja gөstərməli və isbat etməlidir ki, Qasparda buraqdьqь bytyn səhvləri qət'i surətdə dyzəltmiş və aradan qaldьrmьşdьr.

Balьq sənaje'ində Pjataqovun qujruqu Qaleqajev başda olmaqla xalq dyşmənləri, bir qrup zijançь və diversant bir neçə il ərzində өzlərinə juva tikmişdilər. Onlar өz zijançь işləri ilə buzxana avadanlьqь inşasьnь pozmaqa, vətəjə təsərryfatьnь daqьtmaqa, inşaat obje qtlərini jarьmçьq saxlamaqa sə'j etmişlər.

Nətiçədə son illərdə olan 30 million manat zərərdən başqa Azərbajçan balьq sənaje'i 1931-nçi ildən başlajaraq, sistematik surətdə istehsalat kəsiri içərisində qalmьşdьr.

Azərbajçan balьq sənaje'i rəhbərləri və birinçi nөvbədə Əmiraslanov joldaş bundan bytyn lazьmi dərsləri almalь, MQ Plenumu qərarlarьndan və Stalin joldaşьn gөstərişlərindən bytyn lazьmi nətiçələri çьqarmalь və ən jaqьn zamanlarda Azərbajçan balьq sənaje'ində bolşevik qajdasь jaratmalьdьrlar.

(ARDЬ DӨRDYNÇY SƏHIFƏDƏ)

*) Ixtisar olunmuş stenoqram.

M. Ç. BAQЬROV joldaşьn mə'ruzəsinin ardь

(ƏVVƏLI YCYNÇY SƏHIFƏDƏ)

Bakь Ət qombinatь Ittifaqьmьzьn, qabaqcьl texniqa ilə silahlanmьş ən bojyk jejinti myəssəsələrindən biridir. Øz myvəffəqijjətlərinə ujmuş qombinat rəhbərləri qajqьsьzlьq, azqьnlьq və loqalьq gostərmiş və bununla da sьnfi dyşmənə diversija, zijancь iş aparmaqa imkan vermişlər.

1936-nçь ilin deqabr ajьnda əmək myhafəzəsi və təhlykəsizlik texniqasь qajdalarьnьn zijancьlьqla pozulmasь yzyndən qombinatda işçilərə bir neçə badbəxt hadisə yz vermişdi.

Deqabrьn 25-də dəri-tyk sexinin qapalь qurutma şo'bəsində janqьn baş vermişdi. Dyşmənin alçaq işi haqda daha çoq faqt gostərmək olar. Bu pozuçu iş çoq vaqt staxanovçularьn qəhrəmançasьna işini puça çьqarьrdь. Ət qombinatьnьn qajqьsьz, sajьqlьqь itirmiş rəhbərləri isə arxajьnlaşmьşdьlar, jerlərində dajanьb dururdular.

Xalq Jejinti Sənaje'i Qomissarlьqьnьn digər myəssəsələrinə rəhbərlijin vəzijjətini təsəvvyr etmək ycyn Azərbajqьn və Ət qombinatьnьn işinə dair bu iki faqt kifajətdir.

Xalq Jejinti Sənaje'i Qomissarlьqьnьn işində və birinçi novbədə şəxsən Vasilkin joldaşьn işində həlalik mytəşəkkillik, dysynçəli və planlь işləmək joqdur. Istər xalq qomissarlьqьnьn apparatьnda, istərsə də myəssəsə və trestlərin idarələrində tənqid və ozynytənqid joqdur. Xalq Jejinti Sənaje'i Qomissarlьqь apparatьnьn hesabat-seçki jьqьnçaqьnda partija qomitəsi katibi Jeqorov joldaş xalq qomissarь Vasilkin joldaşьn və onun apparatьnьn işindəki noqsanlardan bir kəlmə də olsa danьşmamьşdьr. Ejni zamanda divar qəzetinin redaqtoru olan Jeqorov tənqidi məktublarь qəzetdə buraqmamьş və jьqьnçaqlarda bu məktublarьn avtorlarьnьn adьnь açьb demişdir.

Azərbajçan Q (b) P MQ-nin jeni hej'əti Xalq Jejinti Sənaje'i Qomissarlьqь və onun myəssəsələri ilə çiddi məşqul olmalь olaçaqdьr.

Xalq Jerli Sənaje' Qomissarlьqь sistemində ozynytənqidin boqulmasь, ozynə juva tikmiş ailəçilik və jaltaqlьq nətiçəsində istər xalq qomissarlьqьnьn apparatь, istərsə də ajrь-ajrь myəssəsələr artьq dərəçədə zibillənmişdir və buna gorə təsadyfi dejil ki, son illərdə Xalq Jerli Sənaje' Qomissarlьqь sistemində smeta, bydçə və plan intizamьnьn kytləvi surətdə pozulmasь, artьq pullarьn xərçlənməsi, israflar, oqurluqlar və başqa hallar baş vermişdir.

Xalq Jyngyl Sənaje' Qomissarlьqьnьn myəssəsələri biabьrçasьna işləjirlər. Volodarski adьna fabrik kibi bojyk myəssəsə qvartal planьnь 89.6 faiz jerinə jetirmiş; gon zavodlarь planь ançaq 83,8 faiz jerinə jetirmiş; Lenin adьna toquçu qombinatь 85 faiz jerinə jetirmiş və i. a. Buraqьlan produqsijanьn kejfijjəti heç bir tənqidə lajiq dejildir. Volodarski adьna tikiş fabriki 1936-nçь ildə istehsalat braqьna gorə 93 min manat və toquçu braqьna gorə 233 min manat itirmişdir. Bu il vəzijjət bundan daha pisdir.

Xalq Jyngyl Sənaje' Qomissarlьqьna başçьlьq edən Ibrahimov joldaş, partijanьn MQ-si Plenumunun qərarlarьndan heç bir nətiçə çьqarmamьş, keçmiş işində buraqdьqь kobud səhvlərdən ibrət dərsi almamьş, oz işini jenidən qurmamьş, Xalq Jyngyl Sənaje' Qomissarlьqь myəssəsələrini sьnfi - jabançь elementlərdən, jaramajan işçilərdən təmizləmək uqrunda mybarəzəjə başçьlьq etməmiş; xalq qomissarlьqьnь əsl istehsalat-texnik staba çevirməmiş, bu vaqtadək işçilərin içərisinə getməmiş; Xalq Jyngyl Sənaje' Qomissarlьqьnьn myəssəsələrində olan jyzlər və minlərlə staxanovçunun hərəkatьna başçьlьq etməmiş; Xalq Jyngyl Sənaje' Qomissarlьqь sistemində bugynədək bolşevik qajdasь jaratmamьşdьr.

Kənd təsərryfatь sahəsində vəzifələr

Kənd təsərryfatьmьzьn vəzijjəti məsələsinə keçirəm.

Qolxozlarьn sajь 1933-nçy il janvarьn 1-nədək 3.440-dan 1937-nçi il janvarьn 1-nədək 3.654-ə, bu qolxozlardakь təsərryfatlarьn sajь isə 171.948-dən 304.982-jə çatmьşdьr. Qolleqtivləşmə faizi 45,5-dən 84,5-ə qalqmьşdьr. Hər qolxozda orta hesabla təsərryfatlarьn sajь 1933-nçy il janvarьn 1-nədək olan 50-dən 1937-nçi il janvarьn 1-nədək 83-ə çatmьşdьr. Demək, bu devrdə qolleqtivləşmə, başlьça olaraq olan qolxozlarьn iriləşməsi hesabьna artmьşdьr.

Əkin sahələrinin ymumiləşməsi faizi 1933-nçy ildəki 55,4 faizdən 1936-nçь ildə 86.9 faizə, pambьq sahəsində isə 90,4 faizə çatmьşdьr. 1933 - nçy ildə orta hesabla hər qolxozun 141,5 heqtar əkini var idisə, 1936-nçь ildə 247,2 heqtar əkini olmuşdur.

Ikinçi beşillijin 4 ilində Azərbajçanьn kənd təsərryfatьna (su təsərryfatьndan başqa) 227 million 515 min manat sərf edilmiş və bunun nətiçəsində qolxozlarьn və sovxozlarьn energija ilə silahlanmasь bir neçə qat artmьşdьr.

1932-çi ildəki 29 MTS əvəzinə 1937-çi ilin jazьnda Azərbajçanda 57 MTS-miz vardьr: 1932-çi ildəki 14.837 at qyvvəsi əvəzinə indi 60.960 at qyvvəsində traqtor parqьmьz vardьr: MTS və qolxozlarda 1932-çi ildəki 23 avtomobil əvəzinə indi 745 avtomobilimiz vardьr; MTS-lərdə 1932-çi ildə heç bir qombajn olmadьqь halda, indi 243 qombajnьmьz vardьr.

Ikinçi beşillik illərində Azərbajçanda pambьq istehsalьnьn başlьça proseslərinin mexanikləşdirilməsi əsas e'tibarь ilə başa çatdьrьlmьşdьr: traqtorla əsas şum 1933-çy ildəki 53,3 faizdən 1936-çь ildə 88.9 faizə çatmьş: birinçi jaz şumu 1936-çь ildə 92.4 faizə çatdьrьlmьş: pambьq əkini 1933-çy ildəki 20.3 faizdən 1936-çь ildə 72.5 faizə çatdьrьlmьş: hər traqtorun gordyjy iş orta hesabla 1934-nçy ildəki 286 heqtar əvəzinə, 1936-nçь ildə 486 heqtar olmuşdur.

Bu myddət ərzində, oz istehsalatьnьn texniqasьna jejələnmiş olan, mexanizmlərdən əsl bolşevikçəsinə istifadə etmək nymunəsi gostərən jeni adamlar bojymyşdyr:

Ordenli traqtorçu Məmmədov (Kyrdəmir MTS-i), Stalinqrad traqtor zavodu traqtoru ilə 1935-çi ildə 1.283 heqtar, 1936-çь ildə isə 1.498 heqtar şumlamьşdьr.

Ordenli qombajnçь Xubalijev Uruşan (Astraxanbazar MTS-i) «Qommunar» qombajnь ilə 1935-çi ildə 429 heqtar, 1936-çь ildə isə 878 heqtar məhsul jьqmьşdьr.

Qasьm Ismajьlov MTS-nin traqtorçularь Haçьjev Junus, Jusubov Abbas və Rəhimov Əbylfət Stalinqrad traqtor zavodunun traqtoru ilə 1936-çь ildə bu qədər şumlamьşlar: birinçisi-1.798 heqtar, ikinçisi - 1.631 heqtar və ycynçysy - 1.562 heqtar. Respubliqada ymumi gostəriçilərin indikindən xejli jyksək olmasь ycyn daha bojyk imkanlarьmьz olduqunu və olmaqda davam etdijini sybut etmək ycyn daha onlar və jyzlərlə jeni, bojymyş adamlarьn - staxanov hərəkatь entuziastlarьnьn adьnь çəkmək olardь.

Bu gostərir ki, Xalq Topraq Qomissarlьqьnьn və kənd təsərryfat orqanlarьmьzьn işində bojyk təşkilat - praqtik və sijasi-tərbijə noqsanlarь və qysurlarь vardьr. Xalq Topraq Qomissarlьqьnьn və topraq orqanlarьmьzьn sistemi jabançь, antisovet elementlərlə zibillənmişdir. Bu elementlər Xalq Topraq Qomissarlьqь rəhbərliji - Vəzirov joldaşьn qajqьsьzlьqь və azqьnçьlьqь, jerlərdə topraq orqanlarь rəhbərlərinin qajqьsьzlьqь və azqьnçьlьqь sajəsində kənd təsərryfatьmьzda pozuçu, daqьdьçь iş aparmьş və aparmadadьrlar.

Jalnьz bunun və jalnьz Xalq Topraq Qomissarlьqьnьn, jerlərdə topraq orqanlarь rəhbərlərinin və MTS direqtorlarьnьn çoq pis işləmələri nətiçəsidir ki, bir sьra rajonlarda və MTS-lərdə hər bir traqtorla iş vermək gostəriçiləri biabьrçasьna aşaqьdьr: Noraşen MTS-ində-hər traqtorla 351 heqtar, Saatlь MTS-ində 309 heqtar, Lənkəran MTS-ində-271 heqtar və i. a.

Joldaşlar, qolxozlarьn təşkilat - təsərryfat çəhətdən mohkəmlənməsi, kənd təsərryfatьnьn mexanikləşdirilməsinin artmasь, aqrotexniqanьn tətbiq edilməsi, qolxozlarьmьzda genişlənmiş olan staxanov hərəkatь son illərdə məhsuldarlьqьn çoq-çoq jyksəlməsini tə'min etmişdir.

Pambьq sahələri vəzijjətinin stabil olmasь ilə bərabər 1933-çy ilə nisbətən 1936-çь ildə ymumi produqsija 50,7 faiz artmьşdьr. Pambьqьn orta məhsuldarlьqь 1932-çi ilə nisbətən iki dəfəjə qədər artmьş, 1933-çy ilə nisbətən isə 49,3 faiz (1933-çy ildəki 6.9 sentner əvəzinə 1936-çь ildə 10,3 sentner) artmьşdьr.

Misir pambьqьnьn sahəsi 1934-çy ildəki 25.900 heqtar əvəzinə 1936-çь ildə 50.900 heqtara çatmьş, produqsijasь isə 1933-çy ilə nisbətən $2^1/_3$ dəfə (1933-çy ildəki 14.900 ton əvəzinə 1936-çь ildə 35.100 ton) artmьşdьr.

Dənli bitkilərin məhsuldarlьqь da artmьşdьr. Bu bitkilərin ymumi produqsijasь 1933-çy ildəki 681.294 ton əvəzinə 1936-çь ildə 874.579 ton olmuşdur.

Bu myddət ərzində pambьqьn jyksək bolşevik məhsulu uqrunda az qabaqçьl mybarizlər jetişməmişdir:

Ismajьlova Alьça (Qarjaqin rajonunun Kirov adьna qolxozundan) hər heqtardan 78 sentner jьqmьşdьr;

Lejla Gylyş — Aqdaş rajonunun Frinovski adьna qolxozundan - hər heqtardan 70,3 sentner jьqmьşdьr.

Onlarla briqadirlər bytyn oz briqadalarьnda hər heqtardan 43-48-49 sentner ə'la pambьq vermişdir.

Jyksək məhsul verən qolxozlarьn tutduqu jer və sajь ildən - ilə artьr. 1936-nçь ildə 122 qolxoz 18 sentnerdən 30 sentnerə qədər və daha çoq məhsul vermişdir. Gyndə 500 - 600 kiloqrama qədər pambьq jьqan gozəl jьqьçьlar qadrosu jetişmişdir.

Pambьq ustalarьnьn genişlənmiş olan jarьşь staxanovçular arasьnda gozəl hərəkat - 1937-nçi ildə hər heqtardan 90-100-120 sentner məhsul vermək uqrunda hərəkat doqurmuşdur. Onlarla qolxoz, briqada və manqa Azərbajçanьn adlь-sanlь qolxozçu qadьnь - ordenli Basti Baqьrovanьn təşəbbysynə qoşulmuşlar və şybhəsiz ki, bu təşəbbys Azərbajçanda pambьq məhsuldarlьqьnьn daha da jyksəlməsi ycyn başlanqьç olaçaqdьr. Bytyn məsələ, bu gozəl hərəkatь təşkil və ona bolşevikçəsinə rəhbərlik etməkdən ibarətdir.

Kənd təsərryfat artelinin Stalin ustavь, qolxozlarьn təşkilat - təsərryfat çəhətdən mohkəmlənməsi işində, jeni qolxoz qadrolarьnьn jetişdirilməsi işində, qolxozlarьn gəlirinin və qolxozçularьn varlь həjatьnьn artmasь işində mystəsna rol ojnamьşdьr. Kənd təsərryfat arteli Stalin ustavьnьn həjata keçirilməsi qolxozlarьmьzda bolşevik qajdasь jaratmьş, qolxozlarda əmək məhsuldarlьqьnь çoq - çoq jyksəltmiş və onlarьn gəlirini artьrmьşdьr.

1935-nçi ildə respubliqamьzda çəmi 8 millioner qolxoz olduqu halda, 1936-nçь ildə onlarьn sajь 100-ə qədər olmuşdur. Rəhmanov adьna qolxozun (Səljan rajonu) 1936-nçь ildə 4 million 282 min 501 manat, Lenin adьna qolxozun (Sabirabad rajonu) - 3 million 407 min 162 manat, Telman adьna qolxozun (Nərimanov rajonu) - 5 million 32 min 824 manat pul gəliri olmuşdur və i. a.

Qolxozlarьn gəlirinin artmasь əmək gynynyn dəjərini xejli jyksəltmişdir.

Ajrь-ajrь qolxozlarda 1936-nçь ildə bir əmək gynynyn dəjəri: Səljan rajonunun Rəhmanov adьna qolxozunda - 37 manat 54 qəpik, Sabirabad rajonunun Orçonikidze adьna qolxozunda - 29 manat 66 qəpik, Zəngilan rajonunun Budjonnь adьna qolxozunda - 24 manat 80 qəpik olmuşdur.

Bu gostərir ki, qolxozlara bolşevik rəhbərliji, kənd təsərryfat artelinin Stalin ustavьnь namusla, vicdanla həjata keçirmək, bytyn qolxozlarьmьzda əmək gyny dəjərinin belə jyksək olmasь ycyn bytyn şəraiti jaradьr.

Lakin, tam kəskinliklə demək lazьmdьr ki, kənddə sovet və partija qanunlarьnьn çoq jerdə kobudçasьna pozulmasь, kənd təsərryfat arteli Stalin ustavьnь həjata keçirmək uqrunda əsl mybarəzə aparьlmamasь, qolxozlarda, rəhbər orqanlarьn jabançь, antisovet elementlərlə zibillənməsi, israflar, oqurluqlar və qolxoz vəsaitinin daqьdьlmasь, qolxozlarьn və qolxozçularьn əmlakьnьn açьq-açьqьna oqurlanmasь nətiçəsində bir sьra qolxozlarda xysusən Vərgədyz, Zuvand, Qubadlь, Ismajьllь rajonlarьnda əmək gynynyn dəjəri çoq aşaqь olmuşdur.

Bu gostərir ki, biz bytyn qolxozlarьmьzda, onlarьn həjatь və işi ilə bu vaqtadək jaqьndan məşqul olmamьşьq, bytyn qolxozlarda rəhbər qadrolarь joqlamaqla, bytyn qolxozlarьn təşkilat-təsərryfatça mohkəmlənməsi ilə məşqul olmamьşьq.

Bu faqtlar gostərir ki, partijanьn və qolxoz quruluşunun, Həsən Səfərov, Mirzə Məmməd Qasьmov, Kərim Abdulov, Zejnalov, Mirsalajev, Çəfərov və başqalarь kibi qəddar dyşmənlərinin uzun zaman, çəzasьz olaraq etdikləri qontrrevolysion işi gorə bilməmişik.

Xalq dyşmənləri qolxozlarь daqьtmaq istərkən ajrь-ajrь qolxozçu qruplarьnьn xysusi myl kijjətçi əhval - ruhijjəsindən xysusilə geniş istifadə etmişlər. Bizdə qolxozçularьn qolxoz topraqьnda qolxozun zərərinə olaraq, ozləri ycyn gizli əkin əkmələri hallarь az dejildir. Şamaxь rajonunun Keşiş kəndində qolxozçularьn hamьsьnьn fərdi taxьl əkini vardьr. Sabirabad rajonunun Kyrkənd kəndindəki Stalin adьna qolxozda 12 qolxozçunun 1 heqtardan 3 heqtara qədər fərdi əkini vardьr.

Qolxoz rəhbərləri kənd təsərryfat arteli ustavьnьn belə biabьrçasьna pozulmasьna qarşь amansьz mybarəzə etmək əvəzinə çoq zaman ozləri belə çinajətlər edirlər. Qazax rajonunun Çajlь kəndində Stalin adьna qolxozun partija təşkilatçьsь Hysejn Jusufov qolxozun şumlanmьş topraqьndan heqtar jarьm tək təsərryfatçь Namaz Əli oqluna vermiş və bu da həmin jerdə jarьlьqa buqda əkmişdir. Tovus rajonunun Janьqlь kəndində 26-lar adьna qolxozun sabiq sədri qomsomolçu Fərzəli qolxozun 5 heqtar şumlanmьş topraqьnь Kovlar kəndində tək təsərryfatçь Hymmətə satmьşdьr.

Qolxoz topraqьnь içarəjə vermək və satmaq kibi bu çyr faqtlar başqa rajonlarda da vardьr. 1936-nçь ildə Qojçaj rajonunun bir sьra qolxozu həmişəlik istifadə ycyn onlara verilən topraqьn bir hissəsini satmьşlar (Qarabaqqal kəndində «Zəhmət» qolxozu, Molotov adьna qolxoz və i.a.).

Bu çyr faqtlara, rajon partija, sovet və topraq orqanlarьmьzьn səhlənkarlьqь ilə dyşmənin antiqolxoz işi kibi baqmaq lazьmdьr. Bu faqtlara sovet hakimijjəti əlejhinə, qolxoz quruluşu əlejhinə sьnfi dyşmənin mybarəzə formalarьndan biri kibi baqmaq lazьmdьr.

Qolxozçularьn fərdi istifadəsində, kənd təsərryfat arteli ustavьnьn tə'jin etdiji normadan xejli artьq malqara olmasь kənd təsərryfat arteli ustavьnьn pozulmasьna dair az xaraqter faqt dejildir.

Şamxor rajonunun «Pravda» adьna qolxozunda qolxozçu Musa Kərbəlajь Sadьq oqlunun ozynyn 11 inəji və 70 baş qojun və keçisi vardьr. Bərdə rajonunda Məmmədjarov adьna qolxozda qolxozçu Behbud Xəlil oqlunun 49 baş iri və 55 baş xьrda malqarasь vardьr. Aqdam rajonunda «III Internasional» qolxozunda Əmir Əlistan oqlunun 6 inəji, 2 atь, 2 ulaqь, 1 kəli və 15 qojunu vardьr və i. a.

Tamamilə ajdьndьr ki, belə bir vəzijjətdə bu çyr «qolxozçular» qolxoza zərər vuraraq, vaqtlarьnьn və əməklərinin çoqunu oz təsərryfatlarьna sərf edirlər, qolxoz isə bunlar ycyn vergidən və sairədən gizlənməkdən otry pərdə olur. Budur ki, qolxozçu adlanan və bir ildə 15-20-25 əmək gyny qazanan onlarça belə adamьn olduqu təəççybly dejildir və i. a.

Bunlar gostərir ki, Xalq Topraq Qomissarlьqь və bizim rajon topraq və partija təşkilatlarь bytyn qolxozlarla məşqul olmajьrlar, onlara rəhbərlik etməjirlər, bir çoq qolxozlar ozbaşьna buraqьlmьşdьr.

Bunlar gostərir ki, qolxozlarьmьzьn idarə hej'əti, qolxozlar daxilində oz pozuçu işlərini goren trotskist - mysavatçь elementlərlə çoq zibillənmişdir.

Bu qolxozlarda kənd təsərryfat arteli ustavьnьn bilə - bilə pozulmasь, qolxoz vəsaitinin daqьdьlmasь, qolxozlarьn və qolxozçularьn malьnьn oqurlanmasь, kənd təsərryfat işlərinin ən qьzqьn zamanьnda bir çoq qolxozçunun işə çьqmamasь, qolxozçular arasьnda narazьlьq əmələ gətirilməsi, antisovet agitasija aparьlmasь və sairə bunun nətiçəsidir.

Qolxozlarьn başьnda joqlanmьş, partijaja və sovet hakimijjətinə həqiqətən sadiq adamlar durmuş olsajdь, kənd təsərryfat arteli ustavь pozula bilərdimi? Əlbəttə joq. Bytyn bunlar isə məhz ona gorə mejdana çьqьr ki, biz qolxoz qadrolarь ilə zəif məşqul oluruq, çoq zaman rajon təşkilatlarьnьn ozy kənd təsərryfat arteli ustavьnьn əsasь olan qolxoz demoqratijasьna e'tina etməjərək, kənd təsərryfat arteli ustavьnь pozurlar.

Son iki il ərzində biz kənd təsərryfat arteli ustavьnь həjata keçirmək ycyn rajonlarьmьzda bojyk işlərə başlamьşьq, xysusən qolxoz sədrlərinin qolxoz yzvləri içərisindən seçilməsi məsələsini mohkəm qojmuşuq. Lakin bə'zi rajonlarda buna əməl edilməjir, məsələn Qubatlь rajonunda 90 qolxozda qolxoz sədri, həmin qolxozla heç bir əlaqəsi olmajan kənardan tə'jin edilmə adamdьr.

1936-nçь il janvarьn 1-ndə joqlanmьş 3221 qolxoz sədrindən jarьdan çoqu (1.678 nəfəri) bu işə bir ildən az çalьşmьşdьr.

Xaçmaz rajonunda rajon topraq şə'bəsi mydirinin myavini Xasbulatov Zaqafqazija federasijasь adьna qolxozda 1933-çy ildən işləjən qolxoz sədri Hysejnovu işdən çьqarmьş və onun jerinə keçmişdə səsdən məhrum edilmiş olan Haçьjev Qəhrəmanь keçirmiş, bu da az zamanda qolxozun bytyn işlərini pozmuşdur.

Quba rajonunda Əlijev Əbylqasьm xəjanətkarlьq ystyndə Qarl Marqs adьna və Postьşev adьna qolxozlarьn sədrilijindən gotyrylmyşdy. Buna baqmajaraq rajqom onu Molotov adьna qolxozun sədri tə'jin etmiş, o da burada işləri pozub qolxozun vəsaitini daqьdandan və qolxozçularь çalьb - çapandan sonra qolxoz quruluşuna və sovet hakimijjətinə qarşь həjasьz qontrrevolysion iftiraja başlamьşdьr.

Rəhbər qolxoz qadrolarьnь seçməjə və jerləşdirməjə partija noqteji nəzərindən, bolşevikçəsinə janaşmamaq baq bununla nətiçələnir.

Əçnəbi kəşfijjat idarəsinin tapşьrьqь ilə dyşmənlərin çəza gormədən, həjasьzçasьna, demək olar ki, açьq davam etdirdikləri qontrrevolysion iş faqtlarь jalnьz partijalьlьq simasьnь itirmək nətiçəsində, rajonlarьmьza və qolxozlarьmьza rəhbərlik ycyn məs'ulijjət daşьmaq haqqьnda elementar tələbləri unutmaq nətiçəsində, jalnьz sajьqlьqьmьzьn kytləşməsi nətiçəsində baş verə bilmişdir.

Xysusən Nuxa rajonunda qolxozlar jabançь, dyşmən elementlərlə zibillənmişdir. Bu, təsadyfi dejildir. Doqumentlər və faqtlar Nuxa rajqomunun sabiq katibi Çuvarlinskinin ikiyzly olduqunu gostərir. Çuvarlinskinin Nuxa rajonundakь işi; Sabirabad rajonunda ifşa edilmiş xalq dyşmənləri Mirzə Məmməd Qasьmovun və Zejnalovun, Əli Bajramlь rajonunda Kərim Abdulovun, Qulijevin və başqalarьnьn işlərini xatьrladьr.

Bir sьra qolxozlarda partija və sovet qanunlarьnьn pozulmasь, kənd təsərryfat arteli ustavьnьn pozulmasь, qolxozlarda işlərin pozqun hala salьnmasь, qolxoz vəsaitinin daqьdьlmasь və oqurlanmasь, qolxozçularьn malьnьn oqurlanmasь, bytyn bunlar sovet devlətinə qarşь, qolxoz quruluşuna qarşь dyşmənin mybarəzə formalarьdьr.

Əli Bajramlь, Qonaqkənd, Qojçaj rajonlarьnьn və başqa rajonlarьn qolxozlarьnda aşkara çьqarьlmьş diversijaçь - zijançь iş faqtlarь bə'zi rəhbər işçilərimiz ycyn hələ də ibrət olmamьşdьr, bu işçilər jenə əvvəlki kibi əbləh xəstəliji olan qajqьsьzlьqa, meşşan xatirçəmlijinə və sijasi korluqa qapьlmьşlar. Məhz bunun nətiçəsidir ki, bizdə hələ hər jerdə dyşmənin diversijaçь - zijançь işinin nətiçələri axьradək aradan qaldьrьlmamьşdьr.

Partijanьn Mərkəzi Qomitəsinin Plenumundan yç ajdan çoq keçmişdir. Partija rajqomlarьmьzьn çoqu hələ bugynədək oz işlərini MQ Plenumu qərarlarь və Stalin joldaşьn gostərişləri əsasьnda jenidən qurmamьşlar.

Bir çoq rajon partija təşkilatlarь rəhbərləri kənd təsərryfatьna, hər şejdən əvvəl qolxozlarьmьza qonqret, gyndəlik bolşevik rəhbərliji etməkdən kənara çəkilmişlər. Onlar Stalin joldaşьn bu gostərişlərini unutmuşlar:

«Qət'namə projeqtinin, partija təşkilatlarьnь təsərryfatьn xьrda - xuruş məsələlərindən azad etmək və partija sijasi işi qyvvətləndirmək haqqьndakь mə'lum maddəsinin mə'nasь, təsərryfat işindən və təsərryfat rəhbərlijindən kənara çəkilməkdən ibarət dejil, bəlkə ançaq bundan ibarətdir ki, partija təşkilatlarьmьzьn, təsərryfat orqanlarьnь və o cymlədən bilxassə topraq orqanlarьnь əvəz etmələri və simasьzlaşdьrmalarь praqtiqasьna daha jol verilməsin. Demək, təsərryfat orqanlarьna bolşevikçəsinə rəhbərlik etmək metodunu mənimsəmək lazьmdьr ki, bu metod da, bu orqanlara sistematik jardьm etməkdən, onlarь sistematik surətdə mohkəmlətməkdən və təsərryfata bu orqanlardan kənar dejil, onlarьn vasitəsi ilə rəhbərlik etməkdən ibarətdir. Təsərryfat orqanlarьna və ən əvvəl topraq orqanlarьna jaqşь adamlar vermək lazьmdьr, bu orqanlarь ohdələrinə qojulan vəzifələri jerinə jetirə biləçək jeni, ən jaqşь işçilərlə qompleqtləşdirmək lazьmdьr. Ançaq bu iş goryldykdən sonra partija təşkilatlarьnьn təsərryfatьn xьrda - xuruş məsələlərindən tamamilə azad olaçaqlarьna ymmid bəsləmək olar. Ajdьndьr ki, bu çiddi işdir və myəjjən vaqt tələb edir. Lakin nə qədər ki, bu edilməmişdir, partija təşkilatlarьna bundan sonra daxi myəjjən qьssa myddət içərisində kənd təsərryfat işləri ilə və bu işlərin bytyn xьrda—xuruş məsələləri, şum, əkin, toplanьş və sairə ilə jaqьndan məşqul olmaq lazьm gələçəkdir».

Bir sьra rajqomlarьmьzьn qolxozlarьmьza gyndəlik, qonqret rəhbərlikdən, praqtik jardьmdan, qolxozlarьmьzь jabançь, antisovet elementlərdən daha artьq təmizləməkdən, qolxozlarda staxanov hərəkatьnь təşkil və ona rəhbərlik etməkdən, jyksək məhsul uqrunda, 1937-nçi ildə 250 min ton pambьq uqrunda qolxozlarьmьzьn mybarəzəsinə rəhbərlik etməkdən kənara çəkilmələri jalnьz bununla izah edilməlidir ki, onlar Stalin joldaşьn bu gostərişlərini unutmuşlar.

Qooperasija, tiçarət, səhijjə

Bizdə xalq təsərryfatьnьn qooperasija və tiçarət kibi sahələrində noqsanlar daha çoqdur.

Əməkçilərin çoq işlənən mallara, qultur - jaşajьş şejlərinə syr'ətlə artan tələbatьnь tə'min etmək işində bojyk rol ojnamasь lazьm gələn sənət qooperasijasь işinə bizdə hələ lajiqinçə fikir verilməjir. Partija təşkilatlarьmьz, sabiq qustarlardan və sənətkarlardan, bir hissəsi isə sabiq xьrda alverçilərdən ibarət olan sənət qooperasijasьnьn əhəmijjətini və xysusijjətlərini bugynədək lazьmьnça qijmətləndirməjirlər.

Sənət qooperasijasьnьn qommunist işçiləri, partija rajqomlarь burada xysusi sajьqlьq gostərməli idilər, çynki sьnfi dyşmən oz pozuçu qontrrevolysion işi ycyn sənət qooperasijasь artellərində əlverişli şərait tapьr. Sənət qooperasijasь Azərbajçanьn bytyn qustarlarьnьn hələ qyvvətli təşkilatçьsь olmamьşdьr.

Sənaje' və ərzaq mallarь istehsalьnьn çoşqun artьmь, əməkçilərin jyksəlmiş maddi - qultur səvijjəsi sovet tiçarətinin qarşьsьna bojyk vəzifələr qojmuşdur.

Azərbajçanda pərakəndə əmtəə devrijjəsi 1934-nçy ildəki 1 milliard 174 million manatlьqdan 1936-nçь ildə 2 milliard 10 million 500 min manata çatmьşdьr, bu ilin planьna gorə bu rəqəm 2 milliard 350 million manat olmalьdьr.

Lakin Azərbajçanda sovet tiçarəti xalq təsərryfatьnьn geridə qalan uçastoqu olmaqda davam edir. Tiçarət təşkilatlarь işçi və qolxozçularьn artan tələbatьnь tə'min etməjin ohdəsindən çoq pis gəlirlər, onlar qultur tiçarət etməji, istehlakçьlarьmьza qultur xidmət etməji ojrənməmişlər.

Tiçarət təşkilatlarь sənaje' myəssəsələrimizin buraqdьqь mallarьn kejfijjəti uqrunda çoq zəif mybarəzə edirlər. Oqurluq və israflar tiçarət təşkilatlarьmьzьn yzərində silinməz bir ləkə kibi qalьr. Bu gostərir ki, maqsədləri tiçarət devrijjəmizin malijjə - eqonomiqa bazasьnь pozmaq, sovet tiçarətini e'tibardan salmaq olan jabançь qontrrevolysion elementlər, xalq dyşmənləri, zijançьlar tiçarət təşkilatlarьnda ozlərinə juva qajьrmьşlar.

Tiçarət təşkilatlarьnьn başьnda duran joldaşlar: Smorqonski, Saqajev, Velijev, xalq daxili tiçarət qomissarь Lesnicl joldaş və Bakь daxili tiçarət şə'bəsi - Druzinin joldaş lazьmi ibrət almamьşlar, lazьmi nətiçə çьqarmamьşlar, tiçarət şəbəkəmizə soqulmuş dyşmən agentləri ilə amansьz mybarəzə etməklə və onlarьn kokyny kəsməklə məşqul olmamьşlar.

(ARDЬ BEŞINÇI SƏHIFƏDƏ)

M. Ç. BAQЬROV joldaşьn mə'ruzəsinin ardь

(ƏVVƏLI DƏRDYNÇY SƏHIFƏDƏ)

Bunun ycyn, təsərryfat məsələlərinə ujan, coq zaman ticarət təşkilatlarь rəhbərlərini əvəz edərək, ticarət qadrolarь arasьnda partija - sijasi işi başlь - başьna buraqan rajqomlarьmьz, partqomlarьmьz, Azərbajcan Q (b) P Mərkəzi və Bakь Qomitələrinin sovet ticarəti şo'bələri xysusi məs'ulijjət daşьjьrlar. Partija təşkilatlarьmьz, hər kəsdən əvvəl MQ və BQ-nin sovet ticarəti şo'bələri əz işlərini hələ bu vaqtadək YIQ (b) P MQ Plenumu qərarlarь və Stalin joldaşьn gostərişləri əsasьnda jenidən qurmamьşlar.

Vətəndaşlarьmьzьn səhhətinə, məmləkətimizin əməkcilərinə tibbi xidmətə partija və hykumətin mystəsna diqqəti və qajqьsь, bəjyk Stalin Qonstitusijasьnda əks etdirilmişdir.

Hesabat devrində respubliqada xəstəxana qojqalarь və malarija qurqularьnьn sajь xejli artmьşdьr; ən jeni apparatlarla təçhiz edilmiş myaləçə - profilaqtiqa myəssəsələrinin texnik vasitələri xejli jaqşьlaşmьşdьr; 20 jeni xəstəxana və başqa myaləçə myəssəsəsi tikilmişdir. Jaşlь əhali arasьnda joluqma xəstəlikləri xejli əksilmişdir, xysusən qarьn jatalaqь 35 faiz, səpmə jatalaqь 30 faiz əksilmişdir və i. a. Malarija xəstəlijinə tutulanlar da xejli azalmьşdьr.

«Abortlarьn qadaqan edilməsi və doqan qadьnlara, coq ailəlilərə devlət jardьmь haqqьnda» SSRI MIQ və XQS-nin qərarьna əməl edərək coçuq jaslilərində qojqalarьn sajь 7.835-dən 25.338-ə catmьşdьr. Jeni doqum evləri tikilmiş, jasli bacьlarь hazьrlamaq ycyn jeni məktəblər acьlьr və i. a.

Lakin hər çyr imkan və şərait olmasьna baqmajaraq nə Xalq Səhijjə Qomissarlьqь, nə də Bakь səhijjə şo'bəsi partija və hykumətin onlarьn yzərinə qojduqu məs'ul vəzifələrin əhdəsindən gəlmirlər.

1936-ncь ildə Naxcьvan, Stepanakert, Kirovabad və Bakьda bir sьra myhymm iri objeqtlərin tikilməsi Xalq Səhijjə Qomissarlьqь və Bakь səhijjə şo'bəsi tərəfindən pozulmuşdu. 27 coçuq jaslisi, 28 doqum evi, 3 syd mətbəxi və sairə inşaatь da pozulmuşdu.

Xəstəxanalarьmьzda və myaləçə myəssəsələrimizdə hələ əsl sovet qulturu, xəstələrə həssas və diqqətli mynasəbət joqdur. Son zamanda verilən siqnallar gostərir ki, Xalq Səhijjə Qomissarlьqь sistemində də dyşmən bildijini edir.

Səslər: Doqrudur.

Baqьrov: Hysejnov, Tarxanov, Kesar joldaşlar dəfələrlə verilən siqnal və xəbərdarlьqdan ozləri ycyn hec bir nəticə cьqarmajьrlar, hec bir ibrət dərsi almajьrlar. Onlar həkimlər ordusunun və bytyn təbabət işcilərinin məsələləri, ehtijaçlarь və qanuni tələbləri ilə məşqul olmajьrlar.

III. Formaça milli, məzmunça sosialist qulturu uqrunda

Partija və hykumət qultur quruculuq məsələlərinə olduqca bəjyk fikir verirlər.

Bunu səjləmək kifajət edər ki, Azərbajcanda təkçə Xalq Maarif Qomissarlьqь xətti ilə xalq maarifinə buraqьlan məsarif 1934-ncy ildəki 89,4 million manatdan 1937-nci ildə 258,3 million manata catmьşdьr.

Azərbajcan Q (b) P-nin XII və XIII qurultajlarь arasьndakь devrdə Azərbajcanьn kənd jerlərində 199 məktəb tikilmiş və işə salьnmьşdьr, bundan 51 məktəb sərhəd rajonlarьnda tikilmişdir. Indi bizim 3.222 ibtidai, natamam orta və orta məktəbimiz vardьr və bunlarda 545.753 şagird oqujur ki, bunlarьn 326.985-i azərbajcanlь, o çymlədən 124.276-sь azərbajcanlь qьzdьr.

Lakin xalq maarifi işində bizim bir coq noqsan və qysurlarьmьz olmuş və bugyn dəxi vardьr ki, bunlarь aradan qaldьrmaq işini tə'xirə salmaq olmaz.

Hər şejdən əvvəl məktəblərimizin pedaqoqla tə'min edilməsi işi jaqşь dejildir. 3.222 məktəbdə 14.972 pedaqoq vardьr. Bundan 1.463 nəfəri (10 faizi) ibtidai təhsilli, 10.283 nəfəri (68 faizi) orta təhsilli, 2.223 nəfəri (15 faizi) bitirilməmiş orta təhsillidir. Gordyjynyz kibi bu rəqəmlər hec də parlaq rəqəmlər dejildir.

Bunlar gostərir ki, pedaqoq qadrolarь hazьrlamaq, onlarьn hazьrlьqьnь və ixtisasьnь artьrmaq haqqьnda partija və hykumətin dəfələrlə cьqardьqь qərarlarь hər kəsdən əvvəl, bir necə ildən bəri bu myhymm iş ucastoqunu başlь - başьna buraqan Xalq Maarif Qomissarlьqь və BXMŞ jerinə jetirməjirlər.

Pedaqoqlar sьrasьna təsadyfi adamlarьn, bə'zən dyşmən və qontrrevolysion elementlərin soquldugu hallarь da az olmamьşdьr.

Faqtlar gostərir ki, Axundov, Mustafa Qulijev, Çəbijev, Pənah Qasьmov bir sьra illər ərzində myəllimlər sьrasьnь burzua millətci elementlərlə zibilləmişlər və bunlar da gənclərimizi pozmaqa calьşmьşlar. Partija və qomsomol təşkilatlarьmьz bir sьra ali məktəb və texniqumlarda, xysusən pedaqozi texniqumlarda dyşmənin qontrrevolysion pozucu işini gormәmişlər.

Azərbajcan SSR Xalq Maarif Qomissarlьqь, BXMŞ və qomsomol təşkilatьmьz pedaqoqlarьmьza qultur - sijasi tərbijə vermək, onlarьn arasьnda trotskist və burzua millətci elementlərini aşkara cьqarmaq və ifşa etmək, pedaqoqlar icərisində bolşevik sajьqlьqьnь jyksəltmək, Lenin-Stalin partijasьna son dərəçə sadiq olan jyzlərçə jeni sovet pedaqoqlarь jetişdirmək məsələləri ilə jaqьndan məşqul olmalьdьrlar.

Xalq Maarif Qomissarlьqь, BXMŞ və qomsomol təşkilatьmьz azlьqda qalan millətlərin məktəblərinə, bu məktəblərdə dərs və tərbijə işlərinə, bu məktəblərdə ana dilində dərsin ə'la kecməsini tə'min etmək ycyn pedaqoq hazьrlamaq və jetişdirmək işinə xysusi fikir verməlidirlər.

Ali məktəblərin işinə lazьmьnca fikir verilməməsi, bu məktəblərdə partija və xysusən qomsomol təşkilatlarьnьn zəif işləməsi, sijasi qajqьsьzlьq, xalq qomissarlьqlarь tərəfindən rəhbərlik edilməməsi nəticəsində xalq dyşmənləri-alcaq qontrrevolysioner trotskistlər, mysavatcьlar və daşnaqlar ali təhsil ucastoquna soqulub orada oz pozucu zijancьlьq işlərini davam etdirmişlər. Bunu səjləmək kifajət edər ki, devlət universitetinə myəjjən bir devr qontrrevolysioner Həsənbəjov başcьlьq etmiş və universitetdə zijancьlьq işi gormyşdyr. Bu xalq dyşməni myxtəlif millətlərdən olan tələbələr arasьna nifaq toxumu səpmaq məqsədi ilə Azərbajcan dilində dərs kecilməsini provaqatorçasьna qadaqan etmişdir.

Bizdə savadsьzlьqь və azsavadlьlьqь aradan qaldьrmaq işləri jaqşь dejildir. Jerlərdəki partija və sovet təşkilatlarь bu myhymm işə lazьmьnca rəhbərlik və jardьm etməjərək bunu acьqdan-acьqa qijmətləndirməjirlər.

Hesabat devrində ədəbijjat, inçəsənət, musiqi, arxiteqtura və sairə sahəsində biz sybhəsiz myvəffəqijjətlər əldə etmişik.

Bu zamanda partijanьn rəhbərliji ilə, Azərbajcanda vətəndaş myharəbəsinin qəhrəmanlьqьnь, sovet hakimijjətini qurmaq uqrunda mybarəzəni, sosializm qurulusunu, sənaje'ləşdirməni, qolleqtivləşməni və sairəni oz əsərlərində əks etdirən jeni gənç qadrolar jetişmişdir.

Jeni sovet operasь olan «Koroqlu» əsərini vermiş Yzejr Hacьbəjov, «Nərgiz» operasьnь jaratmьş Maqomajev və başqa qompozitorlarьmьz xejli artmьşlar.

Son zamanda coq talantlь gənç sovet artistləri və artistqalarь jetişdirmiş olan teatrolarьmьzьn da myvəffəqijjətləri vardьr.

İşci ailəsindən cьqmьş gənç qommunist jazьcь Ibrahimov Mirzə tərəfindən jazьlan «Həjat» pjesi nəzəri çəlb edir və i. a.

Bu naílijjətlərə baqmajaraq bu sahələrdə vəzijjəti jaqşь sajmaq olmaz. Bunun əsas səbəbi odur ki, MQ və BQ-nin qultur-maarif işləri şo'bələri, Xalq Maarif Qomissarlьqь, Inçəsənət işləri idarəsi, Azərbajcan foto-kino idarəsi, Radio qomitəsi, Jazьcьlar ittifaqь, Arxiteqtorlar ittifaqь və başqalarь olduqca pis işləmişlər.

Bir coq qultur myəssəsələrimizdə xalqьn qəddar dyşmənləri R. Axundov, Əli Kərimov, Trinic, Əli Nazim, Talьblь, Taqь Şahbazi, Dubinski və başqalarь uzun zaman bildiklərini etmişlər.

Bojyk Sovet Ittifaqь qardaş xalqlarь ədəbijjatь icərisində fəxri jer tuta bilmiş Azərbajcan ədəbijjatь partija və hykumətin mystəsna diqqəti sajəsində gyndən-gynə məhkəmlənir. Lakin bir sьra illər ərzində jazьcьlar təşkilatь təsadyfi, bə'zən isə jabancь, sьnьfça dyşmən elementlərlə zibillənmişdir.

Xalq dyşmənləri Talьblь, Şahbazi, Əli Nazim, Əhməd Çavad və başqalarьnьn uzun zaman çəza gormədən jazьcьlar sьrasьnda qala bilmələri faqtdьr.

Atamancь, qruppacь Qarajev, Çəbijev və başqalarьnьn Musaxanlь, Hysejn Çavid və başqalarь kibi qəddar mysavatcьlarь oz himajələri altьna aldьqlarь faqtdьr.

Trotskist-faşist Averbaxьn və onun bandasьnьn Bakьnь dəfələrlə əz qontrrevolysion sijahətləri ycyn secdikləri faqtdьr.

Jazьcьlar ittifaqьnьn bugyn belə əz sьralarьnь Sejid Hysejn, Səlman Mymtaz, Jusuf Vəzir, Sanьlь, Hysejn Çavid və başqalarь kibi qəddar burzua millətcilərindən təmizləmədiji faqtdьr.

Bu da bir faqtdьr ki, kecmişdə bytyn bu dyşmənləri Mustafa Qulijev, Çəbijev, Qarajev və başqalarь himajə və mydafəə edirdisə, bugyn bunlarь Ələkbərli, Şamilov, Əsəd Axundov və başqalarь kibi cyryk liberallar himajə və mydafəə edirlər.

Bunun nəticəsində təsadyfi dejildir ki, Azərbajcan Q (b) P MQ-nin dəfələrlə xəbərdarlьq etməsinə baqmajaraq Ələkbərli, Şamilov, Əsəd Axundov və Jazьcьlar ittifaqьnda işləjən başqa partija yzvləri Jazьcьlar ittifaqьnda olan və davam edən şejlərdən ozləri ycyn lazьmi nəticələr cьqarmajьrlar, ozləri ycyn lazьmi ibrət dərsi almajьrlar.

Biləks bugyn belə biz, Jazьcьlar Ittifaqьnda dyşmənin tərəfindən qьzьşdьrьlan, həqiqətdə ədəbijjat çəbhəsini pozmaq, bizə sadiq adamlarь e'tibardan salmaq, dyşmənin işlərini ort-basdьr etmək məqsədini daşьjan prinsipsiz, idejasьz qrup mybarəzəsi gorуryk.

Qommunist jazьcьlardan, birinci novbədə jazьcьlar ittifaqьnьn partija qrupundan oz işlərini qət'i surətdə jenidən qurmaqь qət'i tələb etmək lazьmdьr. MQ Plenumunun qərarlarь və Stalin joldaşьn gostərişləri əsasьnda jazьcьlar arasьnda həqiqi bolşevik tənqidini və ozynytənqidi genişlətmək, jazьcь kytlələrinin sijasi tərbijəsini və bolşevizmə jejələnməsini mərkəzi vəzifə kibi qarşьja qojmaq lazьmdьr.

Joldaşlar, bytyn partija, bytyn məmləkət bojyk Stalin Qonstitusijasь əsasьnda sovet seckilərinə hazьrlaşьr.

Bu hazьrlьq, hər şejdən əvvəl partija, sovet, həmkarlar, qomsomol və başqa ictimai təşkilatlarьmьzьn oz işlərini kokyndən jenidən qurmalarь deməkdir.

Partija təşkilatlarьmьz məmləkətin sijasi həjatьnda əmələ gələn tarixi donyşə bolşevikçəsinə başcьlьq etmək və qarşьdakь seckilərdə oz rəhbər rolunu tə'min etmək ycyn əldən gələni etməlidirlər.

Halbuki bir coq işcilərimiz jeni seckilərə hazьrlьq işinin bytyn ciddijjini, myrəkkəblijini və sijasi məs'ulijjətini hələ ozləri ycyn ajdьnlaşdьrmamьşlar və anlamamьşlar. Nə Az. MIQ, nə Bakь Soveti, nə rajon sovetləri, nə də rajon icraijjə qomitələri seckilərə hazьrlanmaq işlərinə tam mə'nasь ilə qoşulmuşlar.

Az. MIQ, Bakь Soveti, rajon sovetləri və rajon icraijjə qomitələrinin rəhbərləri bu vaqtadək ozləri ycyn ajdьnlaşdьrmamьşlar və başa dyşməmişlər ki, secicilər jeni seckilərə, hesabat-secki jьqьncaqlarьna bojyk tələblərlə gələçəklər, onlar sovet qanunlarьnьn hər pozulmasь faqtь ycyn, sovet vətəndaşlarьnьn hyququna e'tina etməmək, onlarьn hyququnu sьqьşdьrmaq faqtь ycyn, məmləkətimizin əməkcilərinə vicdansьz, byroqratçasьna mynasəbət faqtь ycyn məs'ulijjət tələb edəçəklər.

Ajrь-ajrь partija və sovet işcilərimiz nə qədər ki, jatmьşlar, dyşmən jeni seckilərə ozy bildiji kibi hazьrlaşьr. Hazьrda dini qalьqlardan istifadə etmək, qontrrevolysioner, trotskist və mysavatcь banditlərin sovet hakimijjətinə qarşь mybarəzə formalarьndan biridir.

Partija təşkilatlarь dinə qarşь geniş propaqanda aparmalь, kytlələr icərisində gyndəlik tərbijə işi gormәli, mybariz allahsьzlar ittifaqьnь və onun jerlərdəki şo'bələrini məhkəmlətməlidirlər.

Partija təşkilatlarьmьz əlkənin mydafəəsi məsələlərinə xysusi fikir verməlidirlər. Faşist əlkələrinin vətənimizə qarşь quduz templə myharəbə hazьrlamasь bizdən tələb edir ki, mydafəə məsələləri partija, sovet, təsərryfat, həmkarlar, qomsomol və başqa ictimai təşkilatlarьn işində mərkəz jeri tutsun.

Səslər: Doqrudur.

Baqьrov: Məmləkətimizin mydafəəsi məsələlərində Azərbajcanьn, sərhəd respubliqasь olmaq e'tibarь ilə xysusi əhəmijjəti vardьr. Halbuki bir coq partija, sovet və təsərryfat təşkilatlarьmьz məmləkətin mydafəəsi məsələlərini çinajətkarçasьna unudurlar və e'tinasьz buraqьrlar.

Partija təşkilatlarь Osoavlaxini, «Hilal Əhmər» təşkilatlarьnь və başqa təşkilatlarь daha da məhkəmlətmək, hərbi biliji geniş jajmaq, istehsalatdan ajrьlmadan pilotlar, paraşytcylər, HKHM nişancьlarь, Voroşilov atьcьlarь, Voroşilov atlьlarь və sairə hazьrlamaq sahəsində lazьmi tədbirlər gorməlidirlər.

IV. Bytyn xalq dyşmənlərini qət'i tarmar etməli və onlara divan tutmalь

Joldaşlar, sovet, təsərryfat və ictimai təşkilatlarьn işindəki səhv və noqsanlarьn əsas, başlьca səbəbi, hər şejdən əvvəl, partija—sijasi işin zəiflijidir.

Biz partija - sijasi tərbijə məsələlərini, propaqanda və agitasija məsələlərini, hər bir qommunisti idejaça silahlandьrmaq məsələlərini, sajьqlьqь maqsimum jyksəltmək məsələlərini, hər bir qommunistin bolşevizmə jejələnməsi məsələlərini hələ bugynədək əz işimizdə əsas vəzifə etməmişik.

Partija təşkilatlarьmьz, partija doqumentlərinin joqlanmasьndan və dəjişdirilməsindən, partija doqumentləri dəjişdiriləndən sonra aşkara cьqarьlan işlərdən hələ bugynədək bytyn lazьmi nəticələri cьqarmamьşlar.

MQ Plenumundan və Stalin joldaşьn gostərişlərindən yc ajdan coq kecmişdir. Lakin bir coq partija təşkilatlarьnьn işində bugynədək, Plenum qərarlarьnь və Stalin joldaşьn gostərişlərini bolşevikçəsinə həjata kecirməkdən coq bu qərarlar ətrafьnda danьşьqlar gedir.

MQ Plenumundan sonra dəxi partija daxili demoqratijasьnьn pozulmasьna, partija yzvy hyquqlarьnьn sьqьşdьrьlmasьna dair biabьrcь faqtlar vardьr. Nə ilə izah etmək olar ki, Şamaxь rajonunun partija rəhbərləri Səttarov və Avalov joldaşlar rajon partija qonfransь zamanь partija yzvləri Məmmədovu və Anisimovanь ələ salьb incitmişlər. Bu adamlar, Məmmədovu və Anisimovanь dyzgyn olmajaraq partijadan xaric etməklə, onlarь bir partija yzvy kibi şəxsən təhqir etməklə kifajətlənməjərək, onlarьn mənzillərini aqtarmaq dərəçəsinə də catmьşlar.

Partija yzvləri Məmmədov və Anisimova joldaşlar Azərbajcan Q (b) P MQ nymajəndəsi Lesnicinin gozy qarşьsьnda incidilmişlər. Lesnicinin belə hərəkətinə çinajətkarçasьna məs'ulijjətsizlikdən başqa nə ad vermək olar. Azərbajcan Q (b) P MQ kənd təsərryfat şə'bəsi mydiri Ismajьlov joldaş bytyn bu biabьrcьlьqlarь bildiji halda işi axьra catdьrmamьşdьr. Onun bu faqta belə janaşmasьna formal-byroqratçasьna janaşmaqdan başqa nə ad vermək olar.

Partija jьqьncaqьnda rajqomun səhvlərini tənqid etdijinə gərə rajon qomsomol qomitəsi katibini partijadan xaric edən Balakən rajqomu katibi Çəbrajьlovun hərəkəti, partija yzvyny ələ salmaq dejilmi?

Azərbajcan partija təşkilatьnda partija doqumentlərinin joqlanьşь partija təsərryfatьnda təşkilat çəhətdən pozqunluq və nizamsьzlьq elementləri olduqunu bytynlyklə təsdiq etdi. Bu hec olmazsa onunla sybut olunur ki, rajqomlarьn mə'lumatьna gorə partija doqumentləri joqlanьşьnьn başlandьqь zaman partijamьzьn Azərbajcan təşkilatьnda 54.928 qommunist var idi. Halbuki, joqlama zamanь, təşkilatda 57.903 qommunist olduqu aşkara cьqdь. Bu hec olmazsa onunla sybut olunur ki, partija doqumentlərinin joqlanьşь devrində, itirilən partija biletləri və namzəd qartocqalarь əvəzinə verilən 5.017 myvəqqəti vəsiqə alьnmьşdь. Joqlama gostərdi ki, bu myvəqqəti vəsiqələrin coqu rajqomlarьn qərarь olmadan, ancaq qəzetdə e'lan verildijinə gərə verilibmiş. Gojcaj rajqomunda partija doqumentləri zulic cьqan ucot mydiri Abasovun imzasь ilə verilirmiş.

Ajdьn dejilmi ki, partija təsərryfatь belə bir vəzijjətdə olduqda dyşmən hec bir cətinlik cəkmədən partija doqumenti ala bilmiş və bu doqumentin arqasьnda gizlənərək oz əçlaf, qontrrevolysion işini gorə bilmişdi.

Partija doqumentlərinin joqlanьşь və dəjişdirilməsi devrində YIQ (b) P MQ deqabr Plenumu qərarlarьnьn, ajrь-ajrь partija təşkilatlarьnda sajьqlьqьn kytləşməsi faqtlarь haqqьnda YIQ (b) P MQ-nin qapalь məktublarьnьn partija təşkilatьnda myzakərə edilməsi əsasьnda, qontrrevolysion, trotskist-zinovjevci, saq və mysavatcь banditlərin ifşa edilməsi uqrunda qommunistlərin sijasi aqtivlijinin xejli jyksəlməsinə baqmajaraq, jenə də partija doqumentlərinin joqlanьşь və dəjişdirilməsi nəticəsində YIQ (b) P MQ qərarlarьndan və Stalin joldaşьn gostərişlərindən bytyn nəticələri cьqara bilmədik, buna gorə də bytyn trotskist və başqa ikiyzlyləri axьra qədər ifşa edə bilmədik.

Bunu gostərən faqt odur ki, partija doqumentlərinin dəjişdirilməsi qurtardьqdan sonra jeni partija biletləri ala bilmiş bir sьra japon-alman-trotskist-mysavatcь agentlər - Bakьda və Azərbajcanda qontrrevolysion iş təşkilatcьlarь—ifşa edildi.

Azərbajcanda bir necə il ərzində trotskist-mysavatcь qruplarьn əzlərinə juva tikdikləri, diversija, zijancь və çasus işi gordykləri myəjjən edilmişdir. Trotskist- mysavatcь banditlər, xarici kəşfijjatlarьn agentləri partija təşkilatlarьmьza da soqulmuş və uzun zaman məs'ul vəzifələr tutmuşdular.

Bytyn bunlar gostərir ki, partijanьn və xalqьn ən qəddar dyşmənlərini - trotskistləri, zinovjevciləri, saqlarь, mysavatcьlarь, daşnaqlarь və başqa faşist agentlərini, çasuslarьnь və diversantlarьnь daha da ifşa etmək və kokyndən qoparmaq vəzifəsi bytyn qyvvəsi və kəskinliji ilə Azərbajcan bolşeviqlərinin qarşьsьnda durur.

XXII ymum Bakь partija qonfransь, son zamanadək partija qarşьsьnda ikiyzlylyk edən, çənab Cobanzadənin, Ubejdulinin, Çamalbəjovun və başqa qontrrevolysionerlərin həjasьz antisovet işini himajə və ərtbasdьr edən Əfəndijevin, Sultanovun və başqa Azərbajcan nasional-uqlonistlərinin hərəkətini səmimi hesab etmədi.

Bizim qurultaj Azərbajcanьn bytyn bolşeviqləri adьndan bir səslə dejəçəkdir ki, ikiyzlylərə-dyşmənləri himajə və ərtbasdьr edənlərə bəjyk qommunist partijamьzda—Lenin - Stalin internasionalizmi partijasьnda jer joqdur. Azərbajcan bolşeviqləri, partijamьzьn dyşmənləri olan bytyn trotskist və başqa ikiyzly agentlər kibi nasional-uqlonizmin köklərini də əz sьralarьndan qət'i surətdə qoparьb ataçaqlar. Azərbajcan bolşeviqləri antipartija atamancьlarьnьn və qruppacьlarьnьn qalьqlarьna amansьzçasьna divan tutaçaqlar. Məhz onlarьn qanadь altьnda qatь qontrrevolysionerlər Cobanzadə, Ubejdulin, Zejnallь, Əli Nazim və başqalarь uzun zaman əz işlərini gərmyşlər. Məhz onlarьn qanadь altьnda dyşmənlər elmi və tarixi təhrif edərək, Azərbajcan xalqьnь, Azərbajcan dilini ələ salьrdьlar, Azərbajcan qulturunu və Azərbajcan dilini osmanizm ilavəsinə cevirməjə çəhd edirdilər.

Bizdə olan bir sьra siqnallar gostərir ki, hələ hec də bytyn partija işciləri, xysusilə Daqlьq Qarabaq oblastьnьn partija işciləri, erməni xalqьnьn qəddar dyşməni olan, trotskistlərə qovuşan və onlarla birlikdə diversantlar, çasuslar, faşizm agentləri rolunu ifa edən daşnaq qontrrevolysijasь qalqьlarьnьn çanlandьqь faqtьndan bytyn nəticələri cьqarmajьrlar.

Dəvlətovun Əfəndijevdən, Qədirlidən və başqalarьndan hec bir fərqi joqdur. Bakь partija qonfransь Dəvlətovun işini axьra qədər joqlamaqь Bakь Qomitəsinə tapşьrmaqda doqru hərəkət etdi.

Indi myəjjən edilmiş hesab etmək olar ki; nasional-uqlonistlər, Azərbajcanьn darmadaqьn edilmiş qontrrevolysion burzuazijasьnьn arzьlarьnь əks etdirərək, trotskist-buxarinci, mysavatcь və başqa faşist elementlərə qovuşaraq, qət'i surətdə Azərbajcan xalqьnьn xainləri və ən qəddar dyşmənləri olmuşlar.

V. Partija-sijasi işin səvijjəsini jyksəklərə

Şamaxьda və Balakəndə partija ustavьnьn və partija daxili demoqratijasьnьn biabьrçasьna pozulduqunu juqarьda dedim. Başqa rajon partija təşkilatlarьnьn praqtiqasьndan onlarla faqt gostərmək olar. Ajrь-ajrь rajonlarda rajqomlarьn bytyn hej'əti qooptasija edilənlərdən ibarət idi. Bir coq kənd rajonlarьnda partija işcilərimiz coq zaman qolxozlarda sijasi rəhbərlərdən daha coq pis aqronomlara oqşajьrdьlar. Faqtlar gostərir ki, rajon təşkilatlarьmьzьn rəhbərlərinin bir coqunun kytlələrlə əlaqəsi pisdir, onlar ilk partija təşkilatlarьna gec-gec gələn qonaq kibi gedirlər, coq vaqt təsadyfi gəzib qajьtma ilə jaqalarьnь qurtarьrlar.

Məsələn Nuxa şəhər qomitəsinin sabiq katibi Ibadov joldaş bir dəfə də olsa bir nomrəli ipək fabrikinə getməmişdir, hec bir qommunist və staxanovcunu tanьmajьr. Tovus rajqomunun kecmiş katibi Verle joldaş Tovus rajonunda işlədiji iki il ərzində daqlьq və nemsə kəndlərinə çəmi bir dəfə getmişdir.

Partijaja qəbul işinin son dərəçə zəif olmasь da partija təşkilatlarьmьzьn partijasьz aqtivlə, işci və qolxozcu kytlələri ilə əlaqəsinin zəiflijini, rəqbətbəsləjənlərlə işin pis olduqunu gostərir.

Partija doqumentlərinin joqlanьşь və dəjişdirilməsi prosesində buraqьlan səhvlər və rajqomlarьn ajrь-ajrь qommunistlərə həssas janaşmadьqlarьnь, bə'zən byroqratçasьna janaşdьqlarьnь gostərir. YIQ (b) P MQ Plenumunda Stalin joldaşьn mə'ruzəsi və son sozy bizi, passivlik dejilən ystyndə xaric edilən qateqorijalara coq dərin diqqətlə janaşmaqa məçbur edir. Apelliasija ərizələrinə baqьlan 1116 nəfərdən 787 nəfərinin partija sьralarьna qajtarьlmasь və 49 nəfərinin rəqbətbəsləjənlər sьrasьna kecirilməsi gostərir ki, bu çəhətdən buraqьlan səhvləri dyzəltmək ycyn başlanan işi axьra catdьrmaq lazьmdьr.

Məsələn Dəstəfur rajqomu, Haqverdijev Rəfi Kərim oqlu joldaşь oz savadsьzlьqьnь ləqv etmək istəmədijinə gorə partijadan xaric etmişdir. Haqverdijev joldaşьn apelliasija ərizəsinə baqьlarkən aşkar olmuşdur ki, o, tamamilə savadlь partija yzvydyr. Ejni zamanda Dəstəfur rajqomu, son gynlərədək rajon icraijjə qomitəsində bildijini edən qatь dyşməni gormәmişdir.

Daqlьq Qarabaq oblast qomitəsi qommunist qadьn Asaturovanь, Sagijanь və Avakjanь passivlik ystyndə partija sьralarьndan xaric etmişdir. Azərbajcan Q (b) P MQ-də bu joldaşlarьn apelliasija ərizələrinə baqьlmasь gostərdi ki, bu joldaşlarьn hamьsь staxanovcudurlar və partija

(SONU ALTЬNCЬ SƏHIFƏDƏ)

M. Ç. BAQЬROV joldaşьn mə'ruzəsinin sonu

(ƏVVƏLI BEŞINÇI SƏHIFƏDƏ)

həjatьnda aqtiv iştirak edirlər. Lakin burada da yksək revolysion sajьqlьq lazьmdьr. Faqtlar gestərir ki, partijanьn dyşmənləri hər vasitə ilə partija sьralarьna soqulmaqa çəhd edirlər. Bə'zən ajrь-ajrь partija təşkilatlarьnьn rəhbərləri bu işçə onlara jardьm edirlər. Məsələn Nərimanov rajqomu katibi Vartanov joldaşьn şəxsi təşəbbysy ilə jabancь dyşmən elementlərlə əlaqəsi olan zuliq Emilbeq partijaja qajtarьlmьşdьr. Xaraqterik buradьr ki, Emilbeq ozy, onun birinci apelliasion ərizəsi MQ byrosunun qərarь ilə rədd edildikdən sonra partija sьralarьna qajtarьlmasь məsələsini qaldьrmajьrdь. Beləliklə Vartanov joldaş Emilbeqin qьzqьn mydafəəcisi olaraq, onu jenidən partija sьralarьna çəkib gətirməjə çəhd etmişdir.

Stalin joldaşьn tarixi gestərişləri, qomsomola diqqəti qət'i surətdə qyvvətləndirməji və qomsomola partija rəhbərlijini mohkəmlətməji partija təşkilatlarьndan tələb etmişdir.

Azərbajçan qomsomol təşkilatьmьz Stalin joldaşьn gostərişlərini həjata keçirərək, xejli mohkəmlənmiş, oz işini jaqşьlaşdьrmьş və sosialist quruluşunda aqtiv iştirak edir. Çoqminli qomsomolçu ordusu partijamьza və onun rəhbəri ulu Stalinə hədsiz dərəçə sadiqdir.

Lakin deməx lazьmdьr ki, hələ partija təşkilatlarьnьn hamьsь qomsomola lazьmi tə'sirli jardьm etməjirlər, xysusilə gənçlərin propaqanda kibi qommunist tərbijəsinin çoq myhym ucastoquna jardьm etməjirlər. 45 rajonda qomsomol sijasi dərnəklərinin 2.500 propaqandistindən ançaq 500-ə qədərinin qommunist olduqunu demək kifajətdir. Qasьm Ismajьlov, Vartaşen rajqomlarь və başqa bu kibiləri 1936-1937-nçi illərdə bir dəfə də olsa qomsomolda propaqanda məsələləri ilə məşqul olmamьşlar və rajqomun byrosunda ymumijjətlə heç bir qomsomol məsələsi qojmamьşlar.

Ajrь-ajrь partija təşkilatlarь qomsomol işçilərini istədikləri kibi bir jerdən başqa jerə keçirərək, ittifaq daxili demoqratijasьnь pozurlar.

Zərdab rajqomunda belə olmuşdur. O. qomsomol rajqomunun sijasi təhsil şo'bəsi mydiri Qasьmovu başqa işə keçirmişdir. Qomsomolun Mərkəzi Qomitəsi Qasьmovun sijasi təhsil şə'bəsi mydiri vəzifəsindən azad edilməsi haqqьnda rajon qomsomol qomitəsi byrosunun qərarьnь ləqv etdijinə baqmajaraq, partija rajqomu bu vaqtadək Qasьmova qomsomolda işləməjə qajьtmaq ycyn izn verməmişdir.

Ajrь-ajrь partija və qomsomol təşkilatlarь tərəfindən ajrь-ajrь qomsomolçularьn myqəddəratьna byroqratçasьna janaşьldьqь faqtlarь yzərində xysusi dajanmaq lazьmdьr. Bu təşkilatlar zəhmətli tərbijə işi əvəzinə qomsomolçularь uçdan tutma qomsomoldan xariç edirlər.

Masallь rajonunda qolxozçu Məmmədov Məmməd «rajonun ajrь-ajrь işçilərini nyfuzdan saldьqьna gərə» qomsomol sьralarьndan xariç edilmişdir. Joqlama gostərmişdir ki, Məmmədovun qomsomol sьrasьndan xariç edilməsinə rajqom byrosunda qomsomol rajqomu katibi Qulijev çalьşmьşdьr. Çynki, Məmmədov rajqomun işini tənqid etmişdir. Qomsomolun Mərkəzi Qomitəsinin qərarь ilə Məmmədov qomsomol sьralarьna qajtarьlmьşdьr.

Ajrь-ajrь partija təşkilatlarьnda hətta bugynədək davam edən təşkilat pozqunluqu faqtlarьnьn ystyndən keçmək olmaz.

Qazax rajqomunun keçmiş katibi Verdijevin partija doqumentlərinə məs'ulijjətsizçəsinə janaşmasь və bu doqumentlərin çinajətkar biabьrçasьna saqlanьlmasь nətiçəsində partija namzədi Həsən Biləndərovun uçot qartoçqasь Qazax rajqomundan oqurlanmьşdьr. Bir ajdan sonra jenə həmin ilk partija təşkilatьndan olan Dəvrişov Həsət Iman Xuda oqlunun namzədlik qartoçqasь oqurlanmьşdьr.

Azərbajçan Q (b) P MQ-nin qərarь ilə Gojçaj rajonundan Qutqaşen rajonuna işə keçirilən Arutynov joldaş 8 aj ərzində Gojçaj rajqomunun uçotundan çьqarьlmamьşdь və bunun nətiçəsində Arutynov joldaş 8 aj ərzində partija həjatьndan tamamilə kənarda qalmьşdь.

Kyrdəmir rajonunun partija rəhbərləri Qafarzadənin və Məmmədovun və MQ nymajəndəsi Əsəd Axundovun çinajətkar məs'ulijjətsizlikləri nətiçəsində jaqьnlarda keçirilən Kyrdəmir rajon partija qonfransьndan, bə'zi adamlar açьqdan-açьqa lajiq olmajan, təsadyfi və bə'zən də şybhəli adamlarь rajqomun hej'ətinə keçirmək ycyn istifadə etmişlər.

Rajqom katibləri Qafarzadə və Məmmədov ozlərini qonfransa rəhbərlik etməkdən kənara çəkmişdilər və partijalьqь, sijasi simasь çoq şybhəli olan rajon proqurorу Kərimov bundan dərhal istifadə etmişdi. Kərimov rajon partija təşkilatь rəhbərləri kibi etməjərək qonfransь onun çaqьrьlmasьndan bir aj əvvəl «hazьrlamaqa» başlamьş, qrup jьqьnçaqlarь təşkil etmiş, adamlarь lazьmьnça «hazьrlamьşdьr». Azərbajçan Q (b) P MQ belə qonfransь səlahijjətli hesab edə bilmədi, onu ləqv etdi və jeni partija qonfransь çaqьrmaqь təklif etdi.

Nihajət, Qubadlь və Nuxa partija təşkilatlarьnda aşkara çьqarьlan bojyk biabьrçьlьqlarьn ystyndən keçmək olmaz. Bunu demək kifajətdir ki, qonfransda çьqьşlarda rajqomun keçmiş katibi Nadirşinin adь çəkilər - çəkilməz, Nadirşinin razьlьqь ilə hansь bir jaltaq tərəfindən işə təşkil edilən deleqatlar ajaqa qalqmьş, jaltaqlardan biri «ura» dejə baqьrmьş və qonfransdakьlarьn hamьsь bir səslə Nadirşinin şərəfinə «ura» dejə baqьrmьşlar. Belə açьq - ajdьn jaltaqlьqdan həjəçana gələn MQ tə'limatçьsь Sərkisov joldaş ozy də qonfransda gəryndykdə qonfransdakьlarьn ajaqa qalqmalarьna təəççyb edərək, həddini aşmьş jaltaqlarь intizama çaqьrmaqa məçbur olmuşdu.

Bunun ystyndən demək olarmь ki, Nadirşinin keçmişdə rəhbərlik etdiji Qubadlь partija təşkilatьnda partija işində çoq bojyk noqsanlarьn ləqv edilməsi uqrunda mybarəzədə, dyşmənlərə qarşь mybarəzədə ən myhym şərt olan bolşevik ozynytənqidinin genişlənməsi tə'min edilmişdir.

Nuxa şəhər qomitəsinin keçmiş rəhbərləri də Nadirşinin jolu ilə gedərək, qonfransьn açьlьşьna orkestr çaqьrmьş və qonfransьn işini sonsuz təbriklərlə başlamьşdьlar. Bu təbriklər aqьnь Azərbajçan Q (b) P MQ nymajəndəsinin işə qarьşmasь nətiçəsində dajandьrьlmьşdь.

Mərkəzi Qomitə bir sьra rajon partija qomitələri katiblərini və xysusilə dyşmən elementlərlə əlaqəjə girən və indi aşkar olduqu kibi, mə'navi çəhətdən tamamilə pozulmaqla bərabər, millətçi əhval - ruhijjələr gostərən Çuvarlinskini partija işindən gotyrməjə məçbur oldu.

Mərkəzi Qomitə, oz işində bir çoq biabьrçьlьqlara jol verən, oz əçlaf zijançьlьq işini gorən xalq dyşmənlərini qanadь altьna alan və ən jaqşь staxanovçularь, xysusilə məşhur ordenli Bəsti Baqьrovanь sьqma - boqmaja salan Qasьm Ismajьlov rajqomunun keçmiş katibi Şьxьjevi də partija işindən gotyrməjə məçbur oldu.

Bytyn bu faqtlar adamlarьn joqlanьlmasь və seçilməsi işini qət'i surətdə jaqşьlaşdьrmaqь, partija qadrolarьnь hazьrlamaq və hazьrlьqlarьnь artьrmaq işini qət'i surətdə və kokyndən jaqşьlaşdьrmaqь tələb edir.

VI. Bolşevizmə jejələnməli, sijasi qajqьsьzlьqa son qojmalь

Stalin joldaş YIQ (b) P MQ Plenumunda oz gostərişlərində demişdir:

«Zənnimçə, biz aşaqьdan juqarьja partija qadrolarьmьzь ideolozi çəhətdən elə hazьrlaja bilsəjdik və onlarь sijasi çəhətdən elə mohkəmləndirə bilsəjdik ki, onlar daxili və bejnəlxalq şəraitdən azad surətdə baş çьqara bilsinlər, biz onlarь olkəjə rəhbərlik məsələlərini çiddi səhv buraqmadan həll etməjə qadir tam mə'nasь ilə jetişmiş leninçi, marqsist edə bilsəjdik, o zaman biz bununla bytyn vəzifələrimizin onda doqquzunu həll etmiş olardьq».

Bunu demək kifajətdir ki, bu qurultaja qədər işləjən rajqom katiblərimizin 30 faizinin heç bir xysusi hazьrlьqь joq idi. 1937-nçi il janvarьn 1-nədək partqom katibləri və partija təşkilatçьlarь hej'ətində partqom katiblərinin 82 faizinin partija - sijasi təhsili joq idi.

Azərbajçan Q (b) P MQ, qadrolarь hazьrlamaq sahəsində bytyn iş sistemini jenidən qurmaqa başlamьşdьr. 6 ajlьq partija qurslarь təşkil edilmişdir. Bu qurslara ilk partija təşkilatlarьnьn katibləri və onlar qajьtdьqdan sonra onlarьn myavinləri və ilk partija təşkilatlarьnьn ən baçarьqlь yzvləri gəndərilməlidir.

Partija təşkilatlarьmьzьn qomanda hej'əti ycyn myavinlər seçilməsi haqqьnda Stalin joldaşьn gostərişlərinin jerinə jetirilməsinə xysusi diqqət verilməlidir. Bu, son illərdə praqtik işdə bojymyş olan minlərlə jeni partija yzvyny partija rəhbərlijinə çəlb edəçək, jeni partija rəhbərləri qadrolarьnьn artmasьna və hazьrlaşmasьna jardьm edəçəkdir.

YIQ (b) P MQ Plenumunun qərarlarь əsasьnda keçirilən partija orqanlarь seçkiləri bu orqanlarьn hej'ətini xejli jeniləşdirmişdir. Partija qomitələri hej'ətində olanlarьn jarьdan çoqu partija qomitələrinin keçmiş hej'ətinə daxil olmajanlar və 36 faizi ilk dəfə seçilənlərdir. 1689 partija təşkilatçьsьndan 654-y (38,7 faizi) ilk dəfə seçilmişdir. 713 partija qomitəsi katibindən 208-i (20,2 faizi) ilk dəfə seçilmişdir. Bytyn bunlar, son seçkilər nətiçəsində partija rəhbərlijinə keçmiş jeni partija qadrolarьna jardьm vəzifəsini qarşьja qojur.

Bytyn Azərbajçan partija təşkilatьnda 3400-dən artьq partqom katibi və partija təşkilatçьsь olduqu nəzərə alьnarsa, onlara myavinlər verilməsi və bunlarьn təhsili ilk partija təşkilatlarьmьzьn rəhbər hej'ətinə daha 5000-nə qədər sьnanmьş və tamamilə hazьrlьqlь aşaqь partija təşkilatlarь rəhbərləri ilavə edəçəkdir.

Partija işçilərimizin hazьrlanmasь, jetişdirilməsi və leninçəsinə - stalinçəsinə mətinləşdirilməsi işində Stalin joldaşьn gostərişlərini bolşevikçəsinə həjata keçirməlijik.

Bununla bilavasitə əlaqədar olaraq partija propaqandasь və agitasija məsələləri qarşьda durur. Stalin joldaşьn qarşьja qojduqu bolşevizmə jejələnmək vəzifəsi, qommunsitlərin bolşevikçəsinə mətinləşdirilməsində həlledici şərt olan partija propaqandasьnьn kejfijjətini qət'i jaqşьlaşdьrmaqь bizdən tələb edir.

Sijasi tərbijəni daha inkişaf etdirərək, hər bir qommunistin leninçəsinə - stalinçəsinə jyksək idejalь olmasьna və bunun əsasьnda onun dojyş iqtidarьnьn, partija və xalq dyşmənlərinə qarşь barьşmazlьqьnьn jyksəlməsinə nail olmaq lazьmdьr.

Bejnəlxalq vəzijjətin və SSRI daxili həjatьnьn bojyk sijasi məsələlərinə diqqəti çəlb etmək haqqьnda Stalin joldaşьn qarşьmьza qojduqu vəzifələr, bytyn partija maarifi və sijasi agitasija işlərini jyksəltməji tələb edir. Buna gərə marqsizm-leninizm propaqandasьnьn indiki vəzijjəti, qommunistlərin indiki ideja - sijasi səvijjəsi bizi kifajətləndirə bilməz.

Partijamьzьn tarixini, xysusilə Zaqafqazija və Azərbajçan partija təşkilatlarь tarixini ojrənmək işinin quruluşunu qət'i jaqşьlaşdьrmaq lazьm olduqunu ajrьça demək lazьmdьr. Ə. H. Qarajevin, Mirzədavud Hysejnovun, Gyrçystanda trotskist-nasionalist qontrrevolysion mərkəzin himajəçisi, jardьmçьsь və iştirakçьsь kibi indi ifşa edilmiş olan Mamija Orexelaşvilinin, partijanьn ifşa edilmiş dyşmənləri Buqspanьn, Mikajьl Hysejnovun, Ruhulla Axundovun, Sefin və başqalarьnьn Zaqafqazija, Azərbajçan və Bakь partija təşkilatlarьnьn qəhrəman tarixini təhrif etməjə çəhd edərək burada, bu ucastoqda az zijan vurmadьqlarь mə'lumdur.

Bununla əlaqədar olaraq «Zaqafqazijada bolşevik təşkilatlarь tarixinin məsələsinə dair» Berija joldaşьn mə'ruzəsinin daha dərindən ojrənilməsinin xysusi əhəmijjəti vardьr. Berija joldaş oz əsəri ilə, partijamьzьn, Lenin - Stalin partijasьnьn şanlь tarixinin ojrənilməsinə ən qijmətli bir hədijjə vermişdir.

Mətbuatьmьz propaqanda, agitasija və kytlələri təşkil etmək işində bojyk rol ojnajьr. Azərbajçanda 9 dildə 130 qəzet nəşr edilir. Bundan başqa 40 zurnal və bylleten nəşr edilir. 1934-1936 - nçь illərdə Azərnəşr 12 million nysxə tirazla 784 kitab buraqmьşdьr. Azərpartijanəşr xejli iş gormyşdyr.

Qəzetlərimizdə kifajət qədər kəskinlik joqdur, bə'zən baqьşlanmaz səhvlər buraqьrlar. Bu isə gostərir ki, qəzetlərimizin redaqsijalarьnda da YIQ (b) P MQ Plenumu qərarlarьndan və Stalin joldaşьn gostərişlərindən bytyn nətiçələri çьqarmamьşlar.

Bu noqteji - nəzərdən bojnumuza almalьjьq ki, redaqsijalarьmьzьn işçilərinin ixtisasьnь və ideja—sijasi səvijjəsini jyksəltmək vəzifəsinə jaqьndan janaşmamьşьq, qəzetlərimizi sьnanmьş, mohkəm və sijasi çəhətdən savadlь adamlarla tə'min etməmişik.

Buna gərə bytyn partija təşkilatlarь YIQ (b) P MQ Plenumu qərarlarьna əsasən qəzetlərimizlə çiddi məşqul olmalь və jadda saqlamalьdьrlar ki, olməz Lenin və xalqlarьn ulu rəhbəri Stalin joldaş bytyn redaqsija işi ilə jaqьndan məşqul olaraq mətbuata bilavasitə rəhbərlik etmişlər. Həmişə jadda saqlamaq lazьmdьr ki, Stalin joldaş mətbuatьmьza bojyk diqqət verərək, bu jaqьnlarda bytyn partija və bytyn olkə 25 illik jubilejini qejd edən şanlь leninçi - stalinçi «Pravda»-mьza hər gyn bilavasitə rəhbərlik edir.

Xalqьn alçaq dyşmənlərinin-japon-alman faşist kəşfijjat idarələrinin trotskist-mysavatçь agentlərinin və çasuslarьnьn, zijançьlarьnьn, qatillərinin və diversantlarьnьn heç bir qəsdi Azərbajçan partija təşkilatьnьn dəmir birlijini sarsьda bilməmiş və bilməjəçəkdir. Fytuhatьmьza, partijamьza, sevimli və doqma Stalinimizə əl qaldьrmaqa çəhd edən hər kəsi amansьzçasьna əzəçək və məhv edəçəjik (gurultulu alqьşlar).

Stalin ən'ənələrinə sadiq olan, ulu Stalin tərəfindən jetişdirilən Bakь və Azərbajçan bolşeviqləri partijanьn və xalqьn alçaq dyşmənlərinin, trotskistlərin və bytyn başqa ikiyzlylərin, əçlaf xainlərin, çasuslarьn və diversantlarьn qalqьlarьnь əzəçək və kylyny gojə sovuraçaqlar.

Azərbajçan bolşeviqləri, bolşevik tənqidini və ozynytənqidini geniş inkişaf etdirərək, noqsanlarь və səhvləri çəsarətlə və qət'i aşkara çьqararaq, xalq dyşmənlərinə, sosializm dyşmənlərinə amansьz divan tutaraq, oz ideja-sijasi səvijjələrini daha jyksəjə qaldьraraq, bolşevizmə daha mohkəm jejələnərək, partijanьn leninçi - stalinçi Mərkəzi Qomitəsi ətrafьnda, myəllimimiz və atamьz ulu Stalinin ətrafьnda oz sьralarьnь daha mohkəm sьqlaşdьraçaqlar.

(Gurultulu və syrəkli alqьşlar. Qurultajьn bytyn deleqatlarь ajaqa qalqьrlar. «Ulu Stalinə ura!», «Jaşasьn sosializmin qələbələrinin təşkilatçьsь və ilham verçisi doqma sevimli Stalin!» səsləri. Stalin joldaşьn şərəfinə gurultulu və syrəkli alqьşlar).

Myvəqqəti məs'ul redaqtor:
A. H. HYSEJNOV